

Budget 2019
och flerårsplaner 2020–2021
Göteborgs Stad

Innehåll

Förord: En stad, ett Göteborg	3
En förskola som lägger grunden för det livslånga lärandet	7
En kunskapsstad med ambitioner	10
Fler behöver jobba i Göteborg	18
Trygghet i hela staden.....	26
Medmänsklighet i social omsorg	35
Äldreomsorg för ett värdigt liv	40
Kultur i en modern stad	47
Ett starkt och aktivt föreningsliv.....	51
Fler ska kunna bli göteborgare	55
Framkomlighet i storstaden	61
Vägen till en hållbar stad	66
Göteborg ska vara en attraktiv arbetsgivare	71
Ekonomisk tillväxt utvecklar välfärden	76
Stärkt styrning och ledning genom förbättrad uppföljning.....	82
Ekonomisk sammanställning 2019-2021	84

En stad, ett Göteborg

Göteborg är en fantastisk stad. Samtidigt är det en stad med många utmaningar. Det är utmaningar som kräver nya politiska svar och idéer. Efter 24 år med rödgrönt styre är det hög tid för ett maktskifte.

Moderaterna, Liberalerna, Centerpartiet och Kristdemokraterna har gått till val som enskilda partier men vill tillsammans som Alliansen ta ansvar för Göteborgs framtid.

Frihet att leva, tro och älska

Göteborg ska vara en stad där alla invånare kan känna delaktighet, framtidstro och frihet. Alla ska ha lika rättigheter, villkor, möjligheter och makt att själva kunna forma sina liv. Vi är alla olika, men har samma värde. Mänskliga rättigheter och demokratiska värden är grundläggande för ett välmående, öppet och rättssäkert samhälle.

I Göteborg ska det råda nolltolerans mot diskriminering. Arbetet för jämställdhet mellan pojkar och flickor, kvinnor och män, ska vara aktivt i alla delar av stadens verksamheter. Våld i nära relationer ska aldrig accepteras.

Varje människa har rätt att leva, tro och älska som den vill. Ingen ska behöva leva under hedersförtryck. Kultur eller religion är aldrig en ursäkt för att inskränka en persons frihet. Hedersrelaterat förtryck och våld hör inte hemma i vårt samhälle.

Terrorism är ett allvarligt hot mot vår frihet, vår säkerhet och mot våra liv. Detsamma gäller för den våldsbejakande extremismen. Alla former måste bekämpas beslutsamt. Det är en kamp mellan demokrati och extremism.

Göteborg ska vara en stad som genomsyras av frihet, öppenhet och respekt, där den enskildes fri- och rättigheter värnas. I Göteborg ska man både få tillhöra och tillföra. Det är så vi bygger en stad, ett Göteborg.

En skola med fokus på kunskap och studiero

Kunskap är varje människas viktigaste redskap för att växa och möjliggöra drömmar. Utbildning bryter barriärer och öppnar nya vägar. Varje barn som växer upp i Göteborg ska ha chans att utvecklas och välja sin väg i livet. Därför

måste förskolan och skolan vara likvärdig oavsett var man bor eller vilken skola man valt. Alla elever ska mötas av en kunskapsskola med höga förväntningar.

Under flera år har förskolan och skolan prioriterats bort i Göteborg. Att ansvaret för förskolan och skolan nu är lyft från stadsdelarna och samlat i två nya nämnder är bara början. En rad insatser och satsningar krävs för att ge skolan en nystart. Kunskapsresultaten måste lyftas, det ska vara lugn och ro i alla klassrum och arbetsmiljön samt löner måste förbättras.

En välfärd med kvalitet och valfrihet

Vi tror på valfrihet. Valfrihet i välfärden stärker den enskildes makt samtidigt som verksamheten förbättras och får ökad kvalitet. En mångfald av utförare ökar valmöjligheterna för individen och ger en bredare arbetsmarknad. Vi säger nej till förslag som inskränker valfriheten genom förslag på vinstbegränsningar och monopoliseringar av välfungerande verksamheter.

Införandet av valfrihet inom hemtjänsten och daglig verksamhet är viktiga segrar för att öka den enskildes frihet i Göteborg. Det är två viktiga steg, men fler frihetsreformer ska genomföras. Nästa steg är valfrihet för den som behöver plats på äldreboende. Socialtjänsten och äldreomsorgen i Göteborg ska präglas av kvalitet, värdighet och frihet att välja. Alla ska kunna förverkliga sig själva, med eller utan funktionsnedsättning. Stadens funktionshinderpolitik ska riva hinder så att alla kan bli sitt bästa jag.

Göteborg ska vara en trygg stad

Tillit mellan människor och rättssäkerhet är avgörande för ett tryggt och välfungerande samhälle. Brottslighet, försäljning av droger och skottlossningar på öppen gata skapar ökad otrygghet, som i förlängningen äventyrar hela samhällskontraktet. Kampen mot den organiserade brottsligheten måste intensifieras och tryggheten i det offentliga rummet måste öka. Det behövs fler poliser på gator och torg i Göteborg tillsammans med kraftfulla förebyggande insatser, där inte minst civilsamhället spelar en avgörande roll.

Göteborg behöver tillväxt

Sveriges och Göteborgs välstånd byggs av företagsamma människor. Goda villkor för företag och företagare skapar tillväxt och fler jobb, vilket i sin tur säkrar välfärden. Politiker skapar inte jobb, men ska underlätta för företagare att göra det. Företags- och näringslivsfrågorna har under alltför många år varit i

skymundan. Rödgröna politikernas negativa attityder till företag och företagare har i alla högsta grad bidragit till att företagsklimatet upplevs som allt sämre.

Göteborg ska vara en stad där nya idéer och innovationer växer fram. Staden ska vara attraktiv för entreprenörer och företagare som vill starta och utveckla företag. För redan etablerade företag ska det finnas tillgång till kompetens, lokaler och kontor. Lika viktigt är att säkerställa goda kommunikationer såväl inom staden, som till övriga landet och vår omvärld.

Socialdemokratiska regeringar har genom åren valt att prioritera andra städer och regioners infrastruktur. Västsvenska paketet är en grundbult i den västsvenska infrastrukturen för många år framåt. Men fler och nya statliga infrastruktursatsningar behövs i Göteborg.

Utanförskapet ska bekämpas

Alla människor ska utifrån sina egna förutsättningar ta ansvar för den egna försörjningen och ta del av sina rättigheter och skyldigheter. Att stå utanför arbetsmarknaden under lång tid är förödande för individen och innebär betydande samhällsekonomiska förluster. Samtidigt som Sverige befinner sig i en högkonjunktur ökar klyftorna i samhället.

Utanförskapet i Göteborg måste brytas. Fler måste gå ifrån passivt bidragsberoende till jobb och egen försörjning. Arbetsmarknaden omgärdas i dag av höga murar. Det drabbar främst dem som står längst bort från arbetsmarknaden. Drivkrafterna för arbete måste öka och tiden det tar att etablera sig måste kortas.

Utgångspunkten för den lokala arbetsmarknadspolitiken är att alla som kan bidra, också ska ges möjlighet att göra det. Utmaningen med att bryta utanförskapet måste genomsyra stadens alla verksamheter, det är inte en fråga för enskilda stadsdelar, facknämnder eller bostadsbolag. Det kräver satsningar på jobb, förbättrade språkkunskaper, vassare utbildning och fler bostäder.

En växande storstad

Att människor väljer att bo i Göteborg är positivt. I en växande stad, som ska fungera bra för människor i alla åldrar och med olika livsstilar, krävs det att vi skapar förutsättningar för att alla själva ska kunna utforma sina liv från förskolan till äldreboendet.

Göteborg ska vara en tät, hållbar och levande stad dit människor söker sig. Att ha makt över det egna boendet är viktigt för den enskildes livsmöjligheter. I dag har Göteborg en omfattande bostadsbrist. Det behövs ett tillskott av bostäder som ökar mångfalden och knyter ihop staden. Därför behöver det byggas fler bostads- och hyresrätter tillsammans med småhus, studentboenden och boenden för äldre. När staden växer måste även den kommunala servicen byggas ut i samma takt.

En ansvarsfull ekonomisk politik

Göteborgsregionen är ett av landets viktigaste tillväxtområden. Att stärka vår konkurrenskraft är av avgörande vikt för välfärden. När nya företag startar och nya jobb skapas ger det resurser att satsa på skola, äldreomsorg och sjukvård. Skulle tillväxten bromsas, bromsas också utvecklingen av välfärden.

I dag har göteborgarna högst skattetryck av storstadsinvånarna, men kvaliteten i välfärden ligger i botten. Samtidigt håller den kommunala ekonomin på att urgröpas. Under många år har utgifterna tillåtits öka snabbare än intäkterna. Kostnadsutvecklingen måste dämpas. Det är hög tid att ta ansvar för ekonomin och säkerställa att göteborgarna får valuta för skatten och garanteras den välfärd de betalat för.

Stadens organisation måste bli effektivare och det kommunala uppdraget och välfärden ska stå i fokus. Kommunen är till för invånarna, inte tvärtom. Därför måste den ekonomiska politiken läggas om. Det är även viktigt att säkerställa en god personalpolitik och en bättre arbetsmiljö för stadens personal.

Uppdrag och mål som stärker den politiska styrningen

Vår budget för Göteborgs Stad för 2019 prioriterar välfärden. Budgeten svarar på stadens utmaningar, och ger inriktningar samt uppdrag till stadens nämnder och bolag. Under 2019 vill vi sätta en ny styrning och ledning av staden, vilket för med sig att ett nytt uppföljningssystem med tydliga mål, indikatorer samt delmål införs.

Vi vill att varje människas ska få möjlighet att bygga sin egen dröm och samtidigt bidra till det gemensamma samhället. Staden har både stora utmaningar och stora möjligheter. De möter vi tillsammans.

Axel Josefson (M) Helene Odenjung (L) Emmyly Bönfors (C) David Lega (KD)

En förskola som lägger grunden för det livslånga lärandet

Göteborg ska vara en stad där varje barn utvecklas och växer, oavsett förutsättningar hemifrån. Föräldrar och barn ska erbjudas valfrihet, mångfald och en förskola med hög kvalitet. Rätten att välja förskola ska värnas. Genom pedagogik, lek och omsorg kan barn nå sin fulla potential.

En tillgänglig förskola med kvalitet och valfrihet

Förskolans syfte är att stimulera barns utveckling och lärande samt erbjuda barn en trygg omsorg som styrs av förskolans läroplan. Verksamheten utgår från en helhetssyn på barnet, barnets behov och utformas så att omsorg, utveckling samt lärande bildar en helhet. Tillgång till förskola och barnomsorg kan vara avgörande för att vårdnadshavarna ska kunna studera eller arbeta. De viktigaste personerna för barnens uppfostran och uppväxt är föräldrar eller annan vårdnadshavare.

Göteborgs Stad ska erbjuda alla barn en förskoleplats skyndsamt, senast inom fyra månader. Prioriterat är att säkerställa att den lagstadgade tillgången till förskola och pedagogisk verksamhet uppfylls. Utbyggnaden av förskolan ska därför fortsätta. En analys och en plan för detta behöver komma på plats. Ökade resurser till nya förskolor frigörs under kommande investeringsperiod genom försäljningar.

Valfrihet ska värnas och alternativ ska uppmuntras inom såväl kommunala som fristående verksamhetsformer. Samarbetet med fristående aktörer i staden ska fördjupas och därför ska ett särskilt branschråd inrättas. För att underlätta valet ska staden administrera en gemensam kö och ge god information om samtliga huvudmän i staden.

Förskolans öppettider behöver bli flexibla och i större omfattning anpassas till vårdnadshavares önskemål och behov. Det kan ske genom förlängda öppettider, kvälls- och nattbarnomsorg eller i särskilda fall omsorg i hemmet. Den öppna förskolan har en speciell betydelse som mötesplats och ska värnas.

En förskola med kvalitet

Förskolan ska erbjuda barn en trygg omsorg och är viktig för att stimulera barns utveckling. Målen i förskolans läroplan anger inriktningen på förskolans arbete.

Förskolenämnden ska systematiskt följa upp verksamheten och analysera resultaten i förhållande till läroplanen och utifrån det planera och utveckla förskolan i staden.

Matematik, språkutveckling, naturvetenskap och teknik är prioriterade områden där arbetet i förskolan ska fördjupas. För barn med annat modersmål än svenska är språkträning prioriterat. Extra tid i språkförskola ska införas. Samverkan med biblioteken ska utvecklas och personal i förskolan ska erbjudas möjlighet till fortbildning och inspiration kring läsning.

Det är viktigt att ha rätt bemanning vid rätt tid. Förskollärare ska leda den pedagogiska verksamheten och arbeta när det är flest barn på plats. Ett digitalt närvarosystem ska införas på stadens förskolor.

I dag är barngrupperna på flera avdelningar för stora och det måste bli mindre grupper för att det ska vara möjligt för förskolans personal att möta varje barn. En särskild satsning genomförs för att öka kvaliteten, förbättra arbetsmiljön och minska barngruppernas storlek i förskolan. Barngruppernas sammansättning och storlek behöver kontinuerligt ses över och minskas där det är möjligt. Avdelningar med stora barngrupper, bristfälliga lokaler och hög sjukfrånvaro ska kartläggas och prioriteras när antalet barn per grupp ska bli färre.

Förskolechefs uppdrag ska stärkas och utvecklas, vilket kräver ett nära verksamhetsstöd. Fler karriärvägar behöver skapas inom förskolan, exempelvis genom förste förskollärare. Den särskilda lönesatsningen riktad till förskolechefer fortsätter och förstärks.

Pengar som kommer fram

Under lång tid har stadsdelarna haft olika modeller för att fördela förskolans resurser, med olika grader av kvalitet, vilket inte har skapat förutsättningar för en likvärdig pedagogisk verksamhet. Alla barn och elever har olika behov och förutsättningar men har samma rätt att nå sin fulla potential. Stadens förskolepeng ska skapa förutsättningar för förskolechef att styra och leda sin verksamhet som pedagogisk ledare.

Stadens förskolepeng bygger på en öronmärkning av ett grundbelopp som är lika och där resurser för insatser för barn i behov av särskilt stöd ingår. Beloppet kompletteras med en modell av socioekonomiskt tilläggsanslag och med tilläggsbelopp för barn i behov av omfattande särskilt stöd.

En så stor del som möjligt av förskolepengen ska gå direkt till den förskola som föräldrarna har valt. Det innebär att förvaltningen ständigt behöver värdera sin övergripande organisation.

Uppdrag

- Förskolenämnden får i uppdrag att ta fram en analys och en långsiktig plan för expansionen av förskolor tillsammans med berörda nämnder.
- Förskolenämnden får i uppdrag att inrätta ett särskilt branschråd för fristående förskolor för att stärka samverkan med fristående huvudmän.
- Förskolenämnden får i uppdrag att ta fram ett nytt uppföljningssystem för att säkra kvaliteten.
- Förskolenämnden får i uppdrag att kartlägga barnens vistelsetider.
- Förskolenämnden får i uppdrag att kartlägga förskoleavdelningar med stora barngrupper, bristfälliga lokaler och hög sjukfrånvaro.

En kunskapsstad med ambitioner

En stad med höga ambitioner måste ha ett utbildningsväsende i världsklass, från förskola till högre utbildning och forskning. Kunskap och bildning ger människor makt att själva forma sina liv men är också en förutsättning för att komma i arbete. Grundskolan ger alla elever de kunskaper och färdigheter de behöver för att delta i samhällslivet och i fortsatt utbildning. Gymnasieskolan ska förbereda för högre studier eller vägar ut i jobb. Särskilt stöd ska ges till elever som har svårigheter. Alla barn och elever har olika behov och förutsättningar men har samma rätt att nå sin fulla potential.

Nystart för kunskapsstaden Göteborg

Stadsdelsnämnderna misslyckades med uppdraget som skolnämnder. Därför har ansvaret för skolan lyfts bort och samlats centralt. Men det är bara början. Fler kunskapsreformer behövs för att lyfta resultaten i Göteborg.

Stadens skolpeng bygger på en öronmärkning av ett grundbelopp som är lika och där resurser för insatser för barn i behov av särskilt stöd ingår. Beloppet kompletteras med en modell av socioekonomiskt tilläggsanslag och med tilläggsbelopp för barn i behov av omfattande särskilt stöd.

Skolans kompensatoriska uppdrag ska stärkas. Syftet med det socioekonomiska tilläggsanslaget är att fördela de ekonomiska resurserna på ett sådant sätt att skolorna ges resurser i förhållande till de förutsättningar de har. Samtidigt får inte grundpengen som finansierar undervisningen äventyras.

En så stor del som möjligt av skolpengen ska gå direkt till den skola som eleven har valt. Det innebär att förvaltningen ständigt behöver värdera och anpassa sin övergripande organisation.

Det är värdefullt för att alla elever och föräldrar att själva kunna välja skola. Den som föredrar en annan pedagogik eller inte trivs i sin nuvarande skola ska ha möjlighet att välja eller byta till en annan kommunal skola eller friskola. Därför ska ett aktivt skolval införas. Det krävs att staden tillhandahåller tillgänglig information om samtliga skolor. Samarbetet med fristående huvudmän ska fördjupas och ett särskilt branschråd inrättas därför.

Färre mål och fokus på kunskap

I dag finns en stor målträngsel i utbildningssektorn. Grundskolenämnden ska säkerställa att läroplan och skollag, det statliga uppdraget, följs i verksamheten. Kommunfullmäktige ska inte sätta upp några egna mål som inte ligger i linje med det nationella uppdraget. Fullmäktige ska säkerställa att ansvariga nämnder får rätt förutsättningar för att klara det nationella uppdraget.

Det är viktigt att utveckla och säkerställa ett kollegialt lärande och samarbetskultur baserat på forskning, beprövad erfarenhet och omvärldsbevakning inom hela skolväsendet.

Center för skolutveckling (CfS) ska vara en resurs för alla skolor i Göteborg, oavsett huvudman och skolform, när det gäller forskning och utveckling, specialpedagogik, kompetensutveckling och annat som kan gynna alla elever i Göteborg.

Högre ambitioner i skolan

Alla elever ska, utifrån sina förutsättningar, mötas av positiva och höga förväntningar samt tydliga kunskapskrav i skolan. Ingen elev ska lämna lågstadiet utan att kunna läsa, skriva och räkna. Skolans fokus ska ligga på utveckling av undervisningen och elevens lärande.

Digitaliseringen öppnar nya möjligheter till utvärdering och uppföljning av elevernas resultat. Ett systematiskt kvalitetsarbete är en förutsättning för att alla barn och elever ska ges en likvärdig utbildning. Ett nytt uppföljningssystem för stadens systematiska kvalitetsarbete ska inrättas. Bedömningsunderlag i lågstadiet samt nationella prov i åk 3, 6 och 9 och betygsresultat ska följas upp av Grundskolenämnden.

Det som händer i klassrummet avgör hur det går för eleverna. Ska resultaten förbättras behöver varje elev få mer tid med skickliga lärare. Forskning visar att mindre klasser under de första skolåren kan ge positiva effekter på elevernas resultat, särskilt om lärarens kompetens nyttjas på bästa sätt. Där det är möjligt ska rektor utifrån lokala behov minska storleken på klasserna, ha fler lärare i klassrummet, ha fler halvklasstimmar, eller anställa fler speciallärare.

Läsning är grunden för allt lärande och är avgörande för att ge eleverna ett levande språk och verktyg att ta till sig andra kunskaper. Särskilt gäller det pojkars läsning. Här har skolbiblioteken, skolbibliotekarierna och skolbibliotekscentralen en viktig roll.

Det är viktigt att elever med särbegåvningar utmanas i klassrummet, en särskild lokal handlingsplan ska tas fram. För att stimulera intresset för matematik och naturvetenskapliga ämnen ska spetsklasser startas på högstadiet.

Staden som huvudman ska fortsatt vara positiv till att ett flertal skolor i Göteborg, med olika socioekonomiska förutsättningar, ska delta i försöksverksamheten med betyg från årskurs 4.

Grundskolans elever får i dag mindre tid för idrott och hälsa än för tjugo år sedan. Detta trots att övervikt och fetma har blivit vanligare. Det finns ett tydligt samband mellan hög fysisk aktivitet, hälsa och inlärningsförmåga. Under året utökas timplanen för idrott och hälsa.

Grundsärskolan ska ge kunskaper, bidra till personlig utveckling, social gemenskap och ge en god grund för fortsatta studier och för ett aktivt deltagande i samhället. Alla elever oavsett skolform måste mötas av positiva förväntningar. Utbildningen ska hålla hög kvalitet och därför ska personalens kompetens säkerställas. Alla elever i grundsärskolan ska ha ett utrett behov av särskola.

Tidiga och extra insatser

Genom screening och utvärdering av elevers kunskaper på ett tidigt stadium kan elever som behöver tidiga insatser och extra stöd för att nå kunskapsmålen fångas upp. Extra anpassningar ska ske inom ramen för undervisningen med exempelvis eget schema, tydliga instruktioner, specialpedagogiska insatser eller särskilda läromedel. Därför är det viktigt att grundpengen är så hög som möjligt. Särskilt stöd ska sättas in när extra anpassningar inte leder till att kunskapsmålen kan nås. Stadens resursavdelningar eller särskilda undervisningsgrupper ska värnas.

Läxhjälp och studiestöd ska riktas till mellan- och högstadiet, gärna i samverkan med civilsamhället. Extraundervisning på kvällar, helger och lov eller genom ett extra skolår ska erbjudas för den som behöver.

Stärk fritidshemmen

Fritidshemmen ska ge eleverna trygghet, stimulera utveckling, lärande och erbjuda en meningsfull fritid. Fritidspedagogiken bedrivs under hela dagen och kvaliteten i verksamheten ska utvecklas ytterligare genom en särskild satsning. I dag är elevgrupperna för stora och elevsammansättningen bör ses över lokalt.

Kunskapsfokus i gymnasieskolan

Det är i gymnasieskolan som ungdomarna förbereder sig för arbetslivet eller fortsatta studier. Gymnasieskolans utbildningar ska innehålla utbildningsvägar både för de elever som har ambitionen att läsa vidare på universitet eller högskola och för dem som vill gå direkt ut i arbetslivet.

Det ska finnas ett brett utbud av gymnasieutbildningar och ungdomarnas förstahandsval ska tillgodoses i så stor utsträckning som möjligt, i syfte att öka motivationen och minska avhoppen.

Stadens gymnasieskolor ska ha en tydlig profil med högsta kvalitet och nuvarande gymnasieorganisation förändras med ambitionen att varje kommunal gymnasieskola får en ansvarig chef och ett tydligt pedagogiskt ledarskap.

Det fria gymnasievalet inom Göteborgsregionen (GR) är ett viktigt samarbete mellan kommunerna i regionen. Det ökar elevernas möjligheter att välja utbildning och skola. Valfriheten ska värnas.

Gymnasieskolan i Göteborg har under flera år varit underfinansierad vilket har fått konsekvenser för såväl kvaliteten i undervisningen som för arbetsmiljön. Elevpengen ska öka och närma sig GR:s prislista.

De högskoleförberedande programmen i stadens gymnasieskolor ska hålla en hög nivå och utgöra en god grund för fortsatta studier. Ett ökat externt samarbete med högskolor och universitet, näringsliv, kulturinstitutioner och andra organisationer behövs för att utveckla utbildningarna. Möjligheterna för studiemotiverade elever att tentera av gymnasiekurser och att kunna läsa högskolekurser redan på gymnasiet ska byggas ut. Antalet spetsutbildningar ska öka.

Inrätta en 2-årig yrkesskola och stärk yrkesprogrammen

Det behövs fler och mer flexibla vägar till yrkeslivet. Vid sidan av dagens treåriga nationella gymnasieprogram ska det finnas möjlighet att söka till en 2-årig yrkesskola på gymnasial nivå, där fokus ligger på yrkesämnen och, för nyanlända, även på svenska. Utbildningen ska ha hög kvalitet och relevans för arbetsmarknaden och ska därför utformas i nära samverkan med näringslivet och innehålla omfattande arbetsplatsförlagt lärande. Möjlighet ska finnas att gå ett yrkesprogram som lärling eller göra sin lärlingsutbildning på ett företag. Tillsammans med näringslivet ska insatser göras för att fortsätta öka intresset för

yrkesprogrammen. På yrkesprogram ska högskolebehörighet inte vara obligatorisk men möjligt att välja till.

En gymnasiesärskola med kvalitet

Gymnasiesärskolan består av nio yrkesinriktade nationella program. Det finns också individuella program för elever som behöver en utbildning som är anpassad för de egna förutsättningarna. Målet med utbildningen måste vara att varje elev efter förmåga får möjlighet till ett så självständigt liv som möjligt och ges rätt förutsättningar för egenförsörjning. Det är viktigt att staden säkerställer att eleverna i gymnasiesärskolan får ökade möjligheter att välja utbildningsvägar och att kontakten med arbetslivet stärks, inte minst gäller det att skapa fler praktikplatser.

Stärk rektor som pedagogisk ledare

Forskning om framgångsrika skolor visar att rektors roll är central. För att lyfta kunskapsresultaten krävs satsningar på rektor och det pedagogiska ledarskapet. Styrkedjan mellan huvudman och rektor måste stärkas. I den nya skolorganisationen ska rektor vara anställd av den centrala förvaltningen och lönen ska inte belasta den aktuella skolans budget.

Erfarenheter visar att skolor som underpresterar ofta har haft många rektorsbyten. Grundskolenämnden behöver skapa bättre incitament både för att attrahera och behålla rektorer på skolor med störst utmaningar. Rektor måste ges ökat ansvar och ökade befogenheter över såväl verksamhet som ekonomi samt få stöd i andra uppgifter som rektorerna i dag lägger tid på.

Stadens rektorer har halkat efter lönemässigt mot jämförbara kommuner. Många rektorer är nya på sina jobb bland annat till följd av en hög omsättning. Rektors arbete ska premieras högre och lönen höjas. Biträdande rektorer ska gå rektorsutbildningen för att stärka styrningen och ledningen av skolan samt för att säkra tillgången på framtida rektorer.

Satsa på lärarna

Lärarna är den enskilt viktigaste faktorn för elevernas framgång och yrkets status behöver höjas. I dag råder lärarbrist och många skolor har svårt att rekrytera ny personal. Det är oroande.

Göteborgs Stad behöver bidra till att locka fler att bli lärare, att behålla de lärare som redan är anställda och locka tillbaka lärare som lämnat yrket. Det kräver ett

långsiktigt strategiskt arbete tillsammans med Göteborgs Universitet och GR. Lika viktigt är det att skapa karriärvägar, som förstelärare, mentorer eller lektorat. Lärarnas löner behöver fortsätta höjas.

Lärarnas administrativa börda ska minska, lärarnas tid med elever ska prioriteras.

En aktiv studie- och yrkesvägledning

Göteborg behöver bli bättre på att erbjuda alla elever en oberoende kvalificerad studie- och yrkesvägledning. Därför ska det säkerställas att elever får den vägledning och det stöd som krävs för att de ska kunna göra medvetna val. Vägledningen för de yngre åldrarna behöver stärkas. Det kommunala aktivitetsansvaret behöver fördjupas ytterligare. Erfarenheterna från projektet Plug-In som syftar till att fler elever ska fullfölja sina gymnasiestudier ska tas tillvara.

Trygghet och studiero är avgörande

Göteborgs skolor har stora problem med trygghet och studiero. Det försvårar arbetet med att lyfta kunskapsresultaten. Att visa hänsyn och respekt för andra elever, lärare och att ta ansvar för sina studier har stor betydelse för skolgången. Föräldrars ansvar och delaktighet är grundläggande för att lyckas med detta. Kommungemensamma regler och rutiner ska införas på samtliga skolor för hur elevers närvaro ska följas upp.

Mobbning, kränkningar och hot är oacceptabelt var det än sker. Alla skolor ska genomföra ett tydligt värdegrundsarbete där eleverna är delaktiga och ska ha evidensbaserade antimobbingsplaner. Rektor har ansvaret för att upprättade ordningsregler efterlevs och utvärderas årligen, samt att löpande hålla föräldrarna informerade.

En Skolakut ska inrättas där elever som inte klarar av att gå i en vanlig klass ska kunna placeras under en begränsad tid. Där ska möjlighet ges till en nystart och säkra elevens fortsatta skolgång. Nära samarbete ska ske mellan vårdnadshavare och socialtjänst.

Förstärk elevhälsan

Elevhälsan ska främst användas förebyggande och hälsofrämjande för att stödja elevernas utveckling mot målen. Därför ska skolan erbjuda en fungerande och förtroendeingivande elevhälsa med god tillgänglighet till skolläkare,

skolsköterska, psykolog, kurator och specialpedagoger för att snabbt kunna få den hjälp och det stöd eleven behöver.

Elevhälsan ska förstärkas med en samordnad funktion för grundskolans kuratorer som stödjer med introduktion för nyanställda, kompetensutbildning, handledning och nätverksmöten. Det ska även tas fram nya arbetsformer och rutiner för samverkan med socialtjänst, barn- och ungdomspsykiatri.

Många barn och ungdomar utsätts för nedsättande kommentarer och hat på nätet. Vuxenvärlden behöver ta ett större ansvar för att guida barn och ungdomar i sociala relationer.

Insatser för nyanlända elever

Det behövs en positiv attityd i synen på nyanlända elever. Målet ska vara att alla når högsta betyg. Varje elev har olika förutsättningar och utifrån dessa ska stöd och hjälp sättas in. Det som händer under det första året i det nya landet är avgörande för hur de följande tio åren blir. Därför är en gedigen introduktion, kartläggning och uppföljning helt central.

I dag är det ett fåtal skolor som tar ett stort ansvar för nyanlända elever. Varje geografiskt skolområde ska ha mottagningsenheter och introduktionsklasser för nyanlända elever. Undervisningen måste organiseras och anpassas efter den enskilde elevens grundkunskaper. Fokus ska ligga på svenskundervisning och modersmålet ska användas som ett stöd.

Bygg nya skolor

Göteborg växer och därför behövs fler skolor. I dag är flera av stadens grund- och gymnasieskolor fulla och nya behöver byggas. Därför är det viktigt att staden hittar vägar för att snabba på byggandet av nya förskolor och flexibla skolor, där konceptlösningar kan vara en del. Kommunfullmäktige ska anta ett nytt ramprogram för pedagogiska lokaler. Genom försäljningar frigörs resurser för investeringar i nya skolor och det är viktigt att möjliggöra för fler aktörer än kommunen att bygga och etablera skolor.

Dra nytta av digitaliseringen

Digitaliseringen innebär möjligheter i arbetet med att utveckla undervisningens kvalitet och för att öka elevernas lärande. För att digitaliseringen ska kunna bidra till önskvärd utveckling krävs verksamhetskompetens, teknisk kompetens och omvärldsbevakning.

Uppdrag

- Grundskolenämnden ges i uppdrag att inrätta ett aktivt skolval.
- Grundskolenämnden ges i uppdrag att tillsätta en utredning av rektorernas arbetsmiljö.
- Grundskolenämnden och Utbildningsnämnden ges i uppdrag att genomföra lönekartläggningar av lärare.
- Grundskolenämnden ges i uppdrag att ta fram kommungemensamma regler, rutiner och uppföljning av elevernas närvaro.
- Grundskolenämnden ges i uppdrag att inrätta en Skolakut.
- Ansvariga nämnder ges i uppdrag att ta fram en stadsgemensam digitaliseringsstrategi för skolväsendet.
- Ansvariga nämnder ges i uppdrag att säkerställa att förskole- och skolutredningens förstärkningsområden implementeras.
- Grundskolenämnden och Utbildningsnämnden ges i uppdrag att genomföra kartläggningar av nuvarande planer, behov av nya skolor och underhåll.
- Grundskolenämnden ges i uppdrag att ta fram ett nytt uppföljningssystem för det systematiska kvalitetsarbetet.
- Ansvariga nämnder ges i uppdrag att minska lärarnas administrativa börda.
- Utbildningsnämnden ges i uppdrag att utreda en ny organisation där varje gymnasieskola får en tydlig pedagogisk ledare, en verksamhetschef.
- Utbildningsnämnden ges i uppdrag att skapa mötesplatser för erfarenhetsutbyten, spridning av forskning och metoder att aktivt arbeta mot nätmobbning.

Fler behöver jobba i Göteborg

I Göteborg ska alla som kan, ha ett jobb att gå till. Fler behöver uppleva känslan av att jobba, vara efterfrågad på en arbetsplats och utvecklas tillsammans med andra. Då är alla jobb betydelsefulla, från de med lägre krav på utbildning eller erfarenhet till de som kräver spetskompetens. Alla göteborgare behöver vara med och bidra när staden växer. Jobb, tillväxt och ett gott företagsklimat är helt avgörande för en välfärd med kvalitet.

Fler måste komma i jobb

Att fler kommer i arbete ska ha högsta prioritet och arbetslinjen måste uppvärderas i Göteborg. Skillnaden i sysselsättningsgrad mellan inrikes och utrikes födda är större i Sverige än i de flesta andra EU-länder. Det är ett tydligt mått på det utanförskap som finns på arbetsmarknaden och som återspeglar sig i samhället. Grupper med svagare position på arbetsmarknaden får allt svårare att hitta jobb. Trots internationell högkonjunktur och stark jobbtillväxt förväntas jobbklyftan fortsätta att öka. Fler måste lämna bidragsberoende.

För att möta utvecklingen krävs en kraftig utbyggnad av platser inom yrkesutbildning i Göteborgsregionen (GRVux/Yrkesvux) och lärlingsutbildningar, såväl på gymnasiet som inom vuxenutbildningen. Staden behöver ta ett stort ansvar både för att nyanlända och ungdomar kommer i jobb. Därför avsätts resurser för kommunala arbetsplatser för lärlingar, yrkesintroduktionsanställningar, nystartsjobb samt enkla jobb.

Det behövs nya vägar till jobb, lägre trösklar in på arbetsmarknaden och ökade drivkrafter för företag att anställa. Jobbklyftan mellan inrikes och utrikes födda måste bort. Därför behövs inträdesjobb, som är en förenklad anställning för nyanlända unga upp till 23 år utan gymnasieexamen. Då kan fler kan få erfarenhet och hitta sitt andra och tredje jobb.

Stadens kompetenscentra som riktar sig till personer som har någon insats inom socialtjänsten och som behöver ytterligare stöd för att kunna skaffa sig ett arbete eller börja en utbildning, fyller en viktig funktion.

Motprestation för fler i jobb

Försörjningsstödet ska vara vårt yttersta skyddsnät, inte en långvarig försörjning. I dag är drygt 17 000 hushåll i Göteborg beroende av försörjningsstöd, vilket motsvarar nästan en miljard kronor. Arbetet med att

minska beroendet av försörjningsstöd ska intensifieras. Graden av egenförsörjning ska öka. Göteborgs Stad ska införa krav på motprestation i de fall det är tillämpligt och utefter varje människas unika förutsättningar.

Nya arbetsätt och metoder bör ständigt utvecklas för att aktivt hjälpa och stödja de som söker försörjningsstöd. Det handlar särskilt om att finna former för att minska felaktiga utbetalningar (FUT) och bidragsfusk, bland annat genom FUT-utredare, och ökad samverkan med andra myndigheter. Samordning av Försäkringskassans, Primärvårdens, Arbetsförmedlingens och socialtjänstens resurser ska fortsätta att utvecklas inom ramen för samordningsförbundet.

Med större fokus på tillväxt och arbetsskapande åtgärder samt en anpassad organisation som kortar vägen till arbete eller studier, kommer kostnaderna för försörjningsstödet att pressas tillbaka.

Göteborg ska vara en stad för företagare

Fyra av fem jobb skapas i små och medelstora företag. Fler företag betyder fler jobb, fler skattebetalare och mer resurser till skola och omsorg. Göteborg har ett stort och varierat näringsliv. Förbättring för företagande sker i två led. Det handlar dels om hur företagsklimatet kan förbättras i dag och dels om att tänka långsiktigt kring var framtidens jobb finns i Göteborg. En nyckelfråga för att företagare ska känna framtidstro för att starta och utveckla sina verksamheter, är att de får stöd och uppmuntran från staden. Att villkoren för företagande förbättras är helt nödvändigt. Ett sätt att stärka företagen är att staden, inte minst genom att begränsa de kommunala bolagens verksamhet, undviker att göra sådant som andra kan göra lika bra eller bättre.

Attityderna från stadens styrande politiker och tjänstemän till företagande och innovationer måste bli mer positiva. Nystartskvarter, entreprenörshus och science parks skapar bättre förutsättningar för nytänkande och tillväxt. Dessa behöver fortsätta att utvecklas.

Göteborgs Stads näringslivsstrategiska program tydliggör och stärker stadens samlade arbete gentemot näringslivet för att skapa goda förutsättningar för företagande med sikte på 2035. Programmets ambition är att minst 120 000 nya jobb ska skapas inom regionen. Programmet är ett verktyg i det fortsatta arbetet men mer krävs för att lyfta näringslivs- och företagsklimatet.

Det behövs en fortsatt dialog med stadens näringsliv. Inte minst gäller det små och medelstora företag som sällan har direktkontakt med kommunens politiker, för att de ska uppleva ett starkt och tydligt stöd för sin verksamhet.

För att stärka stadens konkurrenskraft och möjlighet att locka hit kompetent arbetskraft måste det finnas bostäder. De kommunala bostadsbolagen har en viktig uppgift att erbjuda bostäder till människor som har fast inkomst men som saknar eget boende.

Utveckla Göteborgs näringar

Framtidens jobb i vår region finns inom flera olika sektorer. Några av de viktigaste är kunskapsindustrin med sina kreativa näringar, fordonsindustrin med hela florán av kringverksamheter, Göteborg som logistiknav samt besöksnäringen.

Kunskapsindustrin erbjuder alltifrån klusterbildningar kring fordonsteknik, life science och sjöfart till kulturella näringar som filmindustrin. Kärnan i detta är dynamiken i samarbetet mellan den akademiska världen, inte minst Göteborgs universitet och Chalmers, stad/region och näringsliv. Arbetet med att främja de kreativa näringarna ska utvecklas.

Förutsättningarna måste förbättras för både kunskapsinhämtning om vad EU kan bidra med, som hur staden, människorna och företagen i regionen bättre kan påverka besluten på europeisk nivå. Internationella samarbeten, både inom och utanför EU, behövs för nya perspektiv och utbyten av lärdomar och erfarenheter samt för att marknadsföra Göteborg.

Utveckla destinationen Göteborg

Besöksnäringen och destinationen Göteborg är central för tillväxt och viktig för stadens attraktivitet. Konkurrensen är hård och det samlade utbudet stort, vilket innebär att staden behöver ligga i framkant. Göteborg har en lång tradition av att arrangera evenemang av olika slag. Stadens program för besöksnäringens utveckling till 2030 beskriver hur Göteborgs Stad inom sin verksamhet kan bidra till att besöksnäringen i regionen fördubblas.

Genom att utveckla anläggningar och evenemang och värna om olika aktörers vilja, kompetens och initiativ samt samverka med näringslivet ges förutsättningar för ett ökat företagande inom ramen för destinationen Göteborg. Så skapas möjligheter till tillväxt och fler människor i arbete inom den växande nöjes- och turismnäringen. Staden behöver även utveckla nya finansiella

modeller för större evenemang, vilket åter har aktualiserats genom Ridsports-EM.

Många får sitt första jobb inom handel och service. För att Göteborg ska utvecklas som besöksmål krävs att staden erbjuder en levande och attraktiv cityhandel. Staden ska också stärka möjligheterna att ta emot fler kryssningsanlöp.

Ett nyare och modernare evenemangsområde

Stadens evenemangsområde lockar tusentals människor varje år. För att behålla attraktiviteten och styrkan som evenemangsstad behöver området utvecklas under kommande år med nya arenor, hotell, kontor, handel och bostäder. En central del i det arbetet är att ersätta Scandinavium och Lisebergshallen med två nya arenor i evenemangsområdet. Nya sporthallar och ett nytt modernt centralbad ska byggas i området, som ska ersätta Valhalla Sport och Valhallabadet.

Utvecklingen i området kommer innebära omfattande investeringar. Helt avgörande är att exploateringsintäkterna finansierar omvandlingen av området. Investeringarna ska inte enbart vara ett åtagande för staden. Skattebetalarnas insats och risk för de nya arenorna ska tvärtom minimeras. Lika viktigt är att ägande och drift av arenorna skapar långsiktiga och hållbara förutsättningar.

En förnyelse av området, med liv och rörelse, skapar stora mervärden för Göteborg och för göteborgarna. Nya arenor kommer att främja såväl elit- och breddidrott och bidra till ett rikt kultur- och nöjesliv i staden.

Fortsätt utveckla stadens upphandlingar

Syftet med en gemensam upphandling i staden är att vara sparsam med göteborgarnas skattemedel. Grunden för upphandlingen ska alltid vara den goda affären - rätt vara eller tjänst, med rätt kvalitet, till rätt pris.

Upphandlingsverktyget ska användas för att på ett sunt och balanserat sätt driva på social, miljömässig och innovativ utveckling. Företag, stora som små, globala som lokala, ska ha möjlighet att lämna konkurrenskraftiga anbud. Dialog med marknaden är av stor vikt.

Upphandlings- och beställarkompetensen i kommunen ska stärkas genom att bland annat ordna utbildningar samt ha stödfunktioner när det gäller

upphandlingskompetens. Samordning av upphandlingar ska ske för att öka kvaliteten och undvika att staden konkurrerar med sig själv.

När det gäller stadens inköp av matprodukter ska en djurhållning av hög kvalitet och ett lågt användande av antibiotika alltid eftersträvas. Faktorer som också måste vägas in är produkternas miljö- och klimatpåverkan. Dessa faktorer ska ställas mot stadens behov av att kunna erbjuda ett varierande och prisvärt utbud till stadens verksamheter.

Service och vägledning för ett enklare företagande

Genom en kontinuerlig dialog mellan kommun och företag ökar den ömsesidiga förståelsen och företagens möjligheter till framgång förbättras. För att underlätta att starta och driva nya företag behöver arbetet med företagslotsen utvecklas där dialogen med startups är en viktig del. En särskild översyn av kommunala regler som förbättrar och förenklar företagsklimatet ska genomföras. Det handlar bland annat om stadens regeltolkningar och avgiftsuttag i tillsynsverksamheter, samt hur man ser på sådant som byggande och marktilldelningar. En positiv och serviceinriktad attityd är centralt.

För att uppmuntra alternativ inom kommunsektorn och förbättra kvaliteten ska staden införa utmaningsrätt. Det innebär att en alternativ aktör kan anmäla intresse att ta över en verksamhet som utförs i kommunal regi. Kommunen prövar då förfrågan och avgör om man ska behålla verksamheten eller om den ska upphandlas eller ingå i ett valfrihetssystem.

Olika former av verksamhet bidrar till mångfald och bredd i näringslivet. Ambulerande försäljning såsom foodtrucks är ett enkelt sätt att bli företagare, som dessutom bidrar till trivsel, en attraktiv och levande stadsmiljö och en mångfacetterad matkultur. Antalet platser i staden behöver utökas för såväl dag- som nattider. Avgifterna ska vara rimliga och tillståndshanteringen ska vara snabb.

Ett blomstrande företagsklimat kräver god infrastruktur

Stärkta kommunikationer med tillväxt- och storstadsregioner i norra Europa är framtidsfrågor för staden. Västsvenska paketet är betydelsefullt för stadens framtida utveckling och för företagsklimatet. Men Göteborg behöver nya statliga infrastruktursatsningar, såväl på nya vägar, järnvägar som på kollektivtrafik.

Göteborgs hamn är Nordens största och av central vikt inte bara för Sverige utan för hela Skandinavien. De strejker som lamslagit hamnen på senare tid har

skadat förtroendet för och verksamheten i hamnen och hotar därigenom välfärden i hela landet. Verksamheten i hamnen behöver vara stabil och infrastrukturen i området behöver utvecklas. Det gäller särskilt fördjupning av farleden liksom Hamnbanans kapacitet.

Göteborgs Stad och företagen i regionen verkar i global konkurrens. Möjligheterna till fler direktflyg hit samt förbättrade förbindelser till och från Landvetter flygplats, inte minst via järnväg, behöver utvecklas.

Språket är nyckeln till jobb

Svenska för invandrare (SFI) är en väsentlig del av stadens ansvar för mottagandet av nyanlända och ett viktigt verktyg för ökad integration. Kunskaper i svenska språket och om det svenska samhället är nycklar till integration.

Utbildningen måste bli mer flexibel och fler ska kunna välja utbildningssamordnare över hela GR-området. Kvaliteten i SFI-undervisningen ska stärkas. Att i större utsträckning kunna kombinera SFI med andra typer av sysselsättning, studier, yrkesutbildning, praktik och föräldraledighet, är viktigt. Nyanlända med yrkeskunskaper kommer snabbare ut på arbetsmarknaden genom särskilda SFx-utbildningar. Antalet avhopp från kurser inom SFI ska minska.

Ett av problemen med att komma in på den svenska arbetsmarknaden som nyanländ är att kompetenser inte valideras tillräckligt snabbt. En ökad samverkan krävs mellan Arbetsförmedlingen, yrkeshögskolan och branschorganisationer så att nyanlända snabbt kan hitta jobb som passar deras kompetens. Validering ska ingå som en självklar del i vuxenutbildningens arbete för att tillvarata kompetens och erfarenheter på bästa sätt. Alla vuxna ska ha möjlighet att läsa upp till gymnasienivå inom vuxenutbildningen.

Yrkesintroduktionsavtal ska erbjudas inom stadens förvaltningar och bolag där jobbet kombineras med utbildning. Nämnden för Arbetsmarknad och Vuxenutbildning ska identifiera bristyrken på den göteborgska arbetsmarknaden och erbjuda utbildningar som svarar mot dessa brister. Nämnden ska samordna sina insatser med andra utbildningsnivåer såsom GRVux, Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och samordningsförbundet.

Integrationscentrums verksamhet med flyktingvän/språkvän och mentorsprogram bidrar till fler möten mellan nya och gamla göteborgare och till en ökad integration i samhället och ska utvecklas.

Bättre samhällsinformation och kunskaper i svenska

Kunskaper om det svenska samhället, demokratiska värderingar och i svenska språket är centralt för att kunna bygga en framtid i Sverige.

Många som har kommit till Sverige har levt i samhällen som präglas av andra värderingar. Att komma till ett land där jämställdhet mellan kvinnor och män är centralt och tilltron till staten liksom den enskilda människans förmåga är stark är då inte alltid enkelt. Staden har därför ett ansvar att informera om och tydliggöra vad som förväntas av alla, samt vilka värderingar som är grundläggande för ett demokratiskt och jämställt samhälle och en sekulär stat. Stadens samhällsinformation ska förbättras. Samhällsorienteringen ska börja så snart som möjligt efter att den nyanlände folkbokfört sig. Staden ska aktivt verka för att nyanlända som har rätt till samhällsorientering deltar i verksamheten.

Nyanlända och asylsökande i alla delar av staden ska erbjudas utbildning i svenska språket. Utbildningen ska vara frivillig, men erbjudas från dag ett. Ett aktivt deltagande i svenskundervisning ska vara en obligatorisk motprestation för dem med försörjningsstöd.

Satsa på unga

Ju längre tid man står utanför arbetsmarknaden desto svårare blir det att komma in. För en ung människa är det ett särskilt stort problem. Samtidigt är det ett samhällsekonomiskt problem när unga människor inte kan vara med och bidra.

Sommarjobb som praktikplatser ska erbjudas till unga på kommunala arbetsplatser. Tillsammans med näringslivet ska ett program initieras som syftar till att erbjuda alla gymnasieelever möjligheten till ett sommarjobb. Därutöver ska verksamheten med koncept som sommarlovsentreprenörer finnas i hela staden.

Kopplingen mellan skola och arbetsliv under hela utbildningsvägen ska stärkas och alla elever som läser i kommunala gymnasieskolor ska erbjudas möjlighet till praktik. Arbetslivet ska bli en naturlig del av de kommunala utbildningarna, genom tätare kontakter mellan skola och arbetsgivare. Kopplingen mellan akademiska utbildningar och yrkesutbildningar samt kommunen som arbetsgivare stärks bland annat genom studentmedarbetarskap och examensjobb. Ett nära samarbete med ideella initiativ som till exempel Ung Företagsamhet uppmuntrar till entreprenörskap redan i unga år. Praktikplatsen.se ska utvecklas.

Fler ska delta

Personer med funktionsnedsättning ska få det stöd de behöver för att kunna arbeta på den vanliga arbetsmarknaden. För den som inte har förmåga att arbeta måste det finnas meningsfull daglig sysselsättning.

Kommunen har ett extra ansvar att erbjuda både praktik och en daglig verksamhet med kvalitet och valfrihet. Funktionsnedsättning ska aldrig vara ett hinder för anställning. Därför ska ansträngningar göras för att erbjuda företag och organisationer möjlighet att hitta kompetent arbetskraft med funktionshinder. På samma sätt ska personer med funktionsnedsättning erbjudas jobbmatchning. Kommunen ska arbeta med att ”headhunta” för att se till att fler personer med funktionsnedsättning kommer i arbete.

Uppdrag

- Kommunstyrelsen ges i uppdrag att utreda ett införande av motprestation för försörjningsstöd inom socialtjänsten.
- Kommunstyrelsen ges i uppdrag att göra en översyn av kommunens regler, i syfte att förenkla och förbättra för företag.
- Stadens nämnder och bolag ges i uppdrag att erbjuda praktikplatser och olika former av sommarjobb till unga.
- Kommunstyrelsen ges i uppdrag att förbereda införandet av utmaningsrätt i staden.
- Nämnden för Arbetsmarknad och vuxenutbildning tillsammans med Kommunstyrelsen ges i uppdrag att kartlägga möjligheterna att skapa YA-jobb och arbetsmarknadspolitiska åtgärder inom stadens förvaltningar och bolag.

Trygghet i hela staden

Mänskliga rättigheter och demokratiska värden är grundläggande för ett välmående, öppet och rättssäkert samhälle. Orsakerna till kriminalitet och brottslighet ska bekämpas. Göteborg ska vara en öppen levande stad, där alla kan känna frihet, framtidstro och trygghet.

Göteborg behöver fler poliser

Otrygghet och rädsla för att röra sig fritt i staden får aldrig ta överhanden. Gängkriminalitet och skjutningar kräver fokus på motåtgärder. Att bekämpa brott är en polisiär uppgift, men hela samhället behöver bidra för att förebygga och komma till rätta med problemen som drabbar hela samhället och är ett hot mot demokratin. Att bekämpa otryggheten är ett stort och viktigt åtagande som under överskådlig tid måste ges hög prioritet.

Göteborg behöver fler poliser, inte minst i yttre tjänst, som med sin närvaro kan verka brottsförebyggande. Men det behövs också fler civilanställda för att utreda och lagföra brott. Hälften av alla anmälda brott blir aldrig utredda och antalet uppklarade brott är lågt. Fler så kallade mängdbrott behöver utredas och klaras upp. Annars riskerar människors tilltro till rättsstaten att urholkas, vilket vore en mycket allvarlig och farlig utveckling.

Staden ska arbeta med att stoppa rekryteringen till kriminell verksamhet genom tidiga insatser. I grunden handlar det om att skapa framtidstro, med fokus på skola, jobb och bostäder. SSPF-arbetet (socialtjänst, skola, polis och fritid) är ett effektivt arbetssätt och ska utvecklas. Personer som befinner sig i kriminella miljöer ska erbjudas att hoppa av, genom exit-verksamhet. Avhopparverksamheten behöver samordnas och följas upp bättre än i dag.

Tryggare miljöer

Trygga miljöer är ett måste för en attraktiv och trygg stad. Otrygga miljöer behöver omgestaltas fysiskt. En omfattande medborgardialog ska genomföras lokalt för att identifiera otrygga platser.

Belysningsprogram är viktigt för att åstadkomma liv och rörelse i gaturummet, för att lysa upp vackra byggnader och för att skapa trygghet. God skötsel av den offentliga miljön minskar förstörelse och vandalism samt i förlängningen annan brottslighet. Ett särskilt fokus ska läggas på utsatta stadsdelar.

Fler platser i Göteborg behöver trygghetsfrämjande kameror i syfte att öka tryggheten och minska brottsligheten. Stadsdelsnämnderna har, som en konsekvens av detta, identifierat ett antal platser som är brottsutsatta eller till sin karaktär otrygga. En genomförandeplan ska tas fram för att öka antalet trygghetsfrämjande kameror. En samverkansöverenskommelse med Polismyndigheten ska träffas där staden bidrar till finansieringen av operatörsövervakade kameror och där polisen svarar för driften.

Tryggt i innerstaden

På ett par platser i centrum samlas varje kväll ett stort antal barn och ungdomar, varav en del saknar en fast punkt i tillvaron. Inte sällan finns det en social problematik som dessvärre bidrar till otrygghet med problem och kriminalitet som följd.

Fältgruppens och civilsamhällets uppsökande arbete som sker på kvällar och nätter fyller en viktig funktion. Föreningars trygghetsfrämjande insatser ska stödjas och uppmuntras, vilket pengar avsätts för.

Kommunfullmäktige har fattat beslut om att Nordstan, Brunnsparken, Kanaltorget, Centralstationen och Nils Ericssonterminalen bör utgöra ett sammanhållet så kallat paragraf 3-område inom vilket ordningsvakter har befogenheter att upprätthålla ordning och ingripa mot brottslighet. Polismyndigheten avgör dock frågan. Staden ska vara positiv till att fler områden utvecklas på motsvarande sätt.

Flera lokala utredningar har bidragit till ökad kunskap och en fortsatt löpande uppföljning krävs. Staden behöver fortsätta genomföra sociala insatser riktade mot dessa ungdomar i syfte till att bryta deras utanförskap, utsatthet och i förekommande fall brottsbenägenhet.

Trygghetsvakter i bostadsområden och i kollektivtrafiken

För att stärka tryggheten i bostadsområden samt på gator och torg ska trygghetsvakter införas. En annan möjlighet är att använda vakterna på brottsutsatta eller upplevt otrygga hållplatser och linjer i kollektivtrafiken under vissa tider. Göteborgarna ska kunna röra sig och färdas tryggt. Staden ska därför i samverkan med regionen utveckla åtgärder för att göteborgarna ska uppleva det som tryggt att färdas med spårvagn och buss.

Trygga boenden och arbetsplatser

Stadens verksamheter och boenden ska vara trygga platser, oavsett var de ligger. Trygghets- och säkerhetssituationen på stadens verksamheter ska ses över för att lämpliga trygghetsfrämjande insatser ska kunna identifieras och åtgärdas. Inventeringen bör framförallt inriktas mot den fysiska miljön, men bör även omfatta arbetssätt och rutiner.

Utveckla stadens trygghetsfrämjande arbete

Göteborgs Stad ska utreda hur en sammanhållen och kommuncentral organisation för de direkt trygghetsfrämjande insatserna kan formuleras. Med direkt trygghetsfrämjande insatser avses främst stadens upphandling och koordinering av väktare och ordningsvakter, utbyggnaden av bevakningskameror på utsatta platser samt fysisk omgestaltning av platser och områden i trygghets- och säkerhetshöjande syfte.

Mest angeläget är att åstadkomma en gemensam och samordnad upphandling av väktare och ordningsvakter. Företag, fastighetsägare och kommun anlitar i nuläget olika säkerhetsföretag. Det bidrar till onödiga kostnader samt till en omotiverad komplexitet i koordinering av trygghetsfrämjande insatser. Effekten av de samlade insatserna skulle optimeras om upphandlingen av väktare och ordningsvakter samordnades av staden.

Gör det möjligt att stänga Nordstan tidigare

Nordstans samfällighet ska ha större rådighet över gallerians öppettider med möjlighet att stänga tidigare. Det kräver att staden ändrar i nuvarande detaljplan. Fastighetsägarnas initiativ med en så kallad Purple Flag-satsning gör stadskärnan mer levande, aktiv och trygg om kvällarna.

Använd BIDs för att lyfta och stärka områden

Stadsplanering är en viktig del för att människor ska känna trygghet och trivas i sitt närområde. Det behövs en långsiktig samverkan mellan staden, fastighetsägare, polis och civilsamhället. Ett exempel på formaliserat samarbete är så kallade Business improvement districts, BIDs. Olika områden har olika förutsättningar, därför behövs utveckling utifrån platsens förutsättningar. I Göteborg finns ett par exempel, där Gamlestan är det mest framgångsrika. I stadens särskilt utsatta områden finns ett stort behov av att vidta nya åtgärder för att vända utvecklingen och modellen från Gamlestan behöver spridas till dessa områden.

Motverka organiserad brottslighet

Kunskapscentrum mot organiserad brottslighet har en viktig roll och ska även framgent organiseras kommuncentralt. Arbetet ska utvecklas, inte minst när det handlar om avhopparverksamheten där kommungemensamma riktlinjer ska tas fram. Kunskapscentrum ska leda arbetet och ska söka samarbete med andra kommuner och organisationer, inte minst GR och Västra Götalandsregionen.

Aktivt arbete mot droger och missbruk

Den grova organiserade brottsligheten och gängkonflikter är i dag ett stort problem som skapar otrygghet bland göteborgarna. Ofta är narkotikaförsäljning en källa till konflikterna. Staden behöver intensifiera sitt arbete såväl mot den organiserade brottsligheten som mot dess inkomstkällor.

Stadens roll och uppgift måste fortsatt vara att jobba förebyggande och uppsökande. Arbetet med att kraftfullt agera mot narkotikans spridning och missbruket av alkohol och droger ska fortsätta och utvecklas. Insatser som motverkar en tidig nikotin- och alkoholdebut och minskar totalkonsumtionen ska genomföras. Var den enskilde bor i staden ska inte påverka vilken behandling som erbjuds.

Socialstyrelsens nationella riktlinjer på området ska följas och det är fortsatt viktigt med lågtröskelverksamhet. De metoder som används ska vara evidensbaserade och det måste upprättas tydliga individuella behandlingsplaner.

Stadens förebyggande arbete måste ständigt vara uppdaterat om nya droger. Föreningarnas förebyggande arbete mot missbruk ska uppmuntras, och därför ska föreningar ges kunskap och verktyg att arbeta förebyggande mot droger.

När staden upphandlar vård från andra ska fokus ligga på resultat snarare än behandlingstid. Att systematiskt utvärdera nyttan av de insatser som görs är därmed av största vikt. Det är även viktigt att säkerställa samverkan med sjukvården kring personer med samsjuklighet, det vill säga personer som till exempel både är missbrukare och lider av psykisk sjukdom. Även frivilligorganisationernas arbete och kunskap ska tas tillvara bättre.

Förstärk stadens arbete mot våldsbejakande extremism

I det förebyggande arbetet ska särskilt fokus läggas på att stoppa rekryteringen till olika våldsbejakande extremistiska organisationer. Stadens samordnare mot våldsbejakande extremism har ett viktigt uppdrag. Förstärkning av stadens

arbete mot våldsbejakande extremism ska ske genom att samordningen flyttas till att ligga direkt under kommunstyrelsen och att resurserna långsiktigt stärks.

Göteborg är en av de europeiska städer som har haft en stor andel personer i relation till befolkningen som rest för att ansluta till terroristorganisationer. Detta tyder på att extrema sympatier är utbredda i vår stad och är ett problem då dessa personer återvänt till staden. Återvändande är ofta utbildade på att hantera vapen, vilket gör dem attraktiva för kriminella nätverk. Risken är också att de som återvänder gör det med ett uppdrag att utföra fientliga handlingar på europeisk mark.

Stadens anställda inom alla sektorer har ett ansvar att företräda, vårda och värna de grundläggande värden som vårt samhälle vilar på. Stadens samordnare mot extremism har ett viktigt uppdrag i att medvetandegöra, utbilda och knyta samman olika funktioner och anställda för att förebygga, upptäcka och beivra våldsbejakande extremism. Vidare behövs stöd- och utbildningsinsatser som riktar sig till stadens anställda i syfte att upptäcka och förebygga radikaliserings.

En ökad dialog behövs med församlingar och föreningar samt informationsinsatser på skolor och fritidsgårdar. Utgångspunkten ska alltid vara ett tydligt ställningstagande för demokratiska värderingar och vårt öppna samhälle.

I rapporten från Göteborgs Stad "Lägesbilden över radikaliserings och våldsbejakande extremism" svarar 21 procent av de tillfrågade nyckelpersonerna att de mottagit hot, våld eller trakasserier i sin yrkesroll eller i sitt ideella engagemang. Det är oroväckande högt, helt oacceptabelt och måste tas på största allvar. Det handlar om lärare, rektorer, kommunala tjänstemän och ideella ledare. Personer vars uppgift är att upprätthålla demokratin och vårt samhälles grundläggande principer. Det är tydligt att det finns ett stort behov av att stödja personal och ideella ledare att polisanmäla hot. Rutiner för detta ska ses över.

Stadens arbete med Levande Historia ska fortsätta med upplysningsarbete i stadens skolor om brott mot mänskligheten som skett i nazismens, kommunismens och andra ideologiers namn, vilket är ett viktigt verktyg i arbetet mot våldsbejakande extremism.

Motverka svarta kontrakt

Göteborg har i dag en omfattande bostadsbrist och trångboddhet. Detta får sociala konsekvenser, särskilt för barnfamiljer och de som saknar resurser eller

kontakter att själva köpa en bostad. Bristen på bostäder har också bidragit till olaglig handel med kontrakt, andrahandsuthyrning och skenbosättningar, vilket utnyttjas av kriminella organisationer. Störningsjourens aktiviteter för att motverka denna illegala verksamhet måste förstärkas. All lägenhetsförmedling i stadens bestånd ska ske enligt reglerna och personer ska vara folkbokförda där de faktiskt bor. När lagen medger ska stadens riktlinjer för bistånd till boende skärpas i syfte att försvåra för den organiserade brottsligheten att utnyttja utsatta människor och profitera på bostadssituationen.

Krafttag mot våld i nära relationer

Stöd och hjälp till våldsutsatta personer ska säkerställas genom kommunala och ideella stödinsatser och tillgång till boenden. Alla stadsdelar ska ha en fungerande samordning i arbetet mot våld i nära relationer, vilket underlättar för den som söker hjälp. Kvinno- och mansjourerna gör ett betydelsefullt arbete, särskilt i det akuta skedet. Stödet till jourer och andra frivilligorganisationer ska stärkas.

Det är i första hand den som utövar våld som ska flytta eller byta bostad, inte den som blir utsatt för det. Många gånger är situationen känd innan det akuta skedet uppstår. Staden ska vara lyhörd för att själv eller via samverkanspartners kunna sätta in stöd och hjälp i ett förebyggande syfte för att undvika våldssituationer.

Samverkan måste öka mellan kommunala och privata bostadsbolag inom GR för att hjälpa personer som utsatts för relationsnära våld till både temporärt och permanent boende. Stödpersoner ska finnas till hands för den utsatta personen före, under och efter en rättsprocess. Olika former av stöd, exempelvis genom ett nätforum för dem som inte har möjlighet att lämna sitt hem, ska erbjudas.

Göteborg är en stad för alla

Staden har en viktig uppgift i att implementera den nya handlingsplanen för mänskliga rättigheter för allas möjlighet att engagera sig, göra sin röst hörd och vinna inflytande. Varje persons egna och okränkbara värde måste avspeglas i den kommunala servicen. Göteborg ska vara en stad för alla. Därför är det angeläget med regelbundna samråd med de nationella minoriteterna för att skapa delaktighet och garantera att rättigheter och behov tillgodoses.

Romano Centers syfte är att skapa bättre livschanser för romer, både genom råd och stöd till enskilda och genom kunskapshöjande insatser inom staden, vilket finansieras.

Sedan 2011 är Göteborg finskt förvaltningsområde, vilket ger sverigefinska göteborgare särskilda rättigheter. Ett led i att förstärka arbetet är att pröva en försöksverksamhet med tvåspråkiga klasser (finska-svenska). Ett sverigefinskt center ska utredas.

Det är positivt att Göteborgs Stad uppmärksammar de nationella minoriteternas högtidsdagar exempelvis genom flaggning och ceremonier. Staden måste säkerställa trygghet och att god samverkan upprätthålls för minoriteter och befintliga religiösa församlingar.

Göteborg behöver mer kärlek – inte mindre

Alla ska ha lika rättigheter oavsett kön, könsidentitet eller sexuell läggning. Göteborgs Stad har på senare år genomfört en resa från att vara betraktad som en ”bögknackarstad” till att vara en av landets främsta hbtq-kommuner. Samtidigt finns det mycket kvar att göra.

Det behövs ett fortsatt arbete med likvärdig service. Från vaggan till äldreboendet ska det vara självklart att var och en kan vara sig själv fullt ut. Normmedvetandet behöver öka i all verksamhet så att staden kan möta regnbågsfamiljer, utsatta ungdomar och äldre på rätt sätt. Stadens plan för att förbättra hbtq-personers livsvillkor ska implementeras och följas upp. Vidare fyller stadens HBTQ-råd och medverkan i West Pride en viktig funktion för att manifesteras alla människors lika värde.

Bekämpa hederskulturer

Tiotusentals människor, främst flickor och kvinnor men även pojkar och män, lever i dag i ofrihet i det svenska samhället. De övervakas av familjen eller av självutnämnda moralväktare. Kläder, umgänge och utbildningsval kontrolleras. Barn tvingas in i äktenskap, utsätts för oskuldskontroller samt känner oro och rädsla för att under loven bli bortgifta. De som trotsar löper stora risker. De hotas, utsätts för våld, och vissa får till och med betala med sitt liv.

Så kallad hederskultur begränsar den enskildes mänskliga rättigheter och kan inte tolereras. Större medvetenhet, god kompetens och likvärdigt bemötande är avgörande för att bekämpa hederskultur och bidrar till att alla människor får leva

i frihet. En kartläggning av hedersrelaterade problem i Göteborg genomförs men nya insatser mot hedersrelaterat våld och förtryck måste vidtas.

Det finns ungdomar som på grund av sin religion eller kulturella tradition kan uppleva det svårt att prata om sex och samlevnad. Inte minst gäller det ungdomar som inte identifierar sig med traditionella normer.

Ungdomsmottagningar ska därför ha kunskap och erfarenhet av att ge stöd utifrån ett mångfaldsperspektiv, exempelvis genom hbtq-kompetens. I dag hänvisas personer som blivit utsatta för eller bevittnat hedersrelaterat våld och förtryck till socialtjänsten, Kriscentrum för kvinnor och män eller Stödcentrum för brottsutsatta. Detta inte är tillräckligt. Det finns därför ett behov av ett lokalt eller regionalt stödcentrum som vänder sig till personer som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck. Dessutom behövs relevanta utbildningar eller kompetenshöjande insatser genomföras i samarbete med den Nationella samordnaren mot hedersförtryck.

Barn- och tvångsäktenskap är en grov kränkning av mänskliga rättigheter och är emot svensk lag. Staden måste ha beredskap att agera omedelbart, på samma sätt som vid andra omedelbara omhändertaganden av barn som far illa. Det kan handla om att ordna plats i ett skyddat boende och att, i många fall, ge det stöd som de utsatta behöver.

Motverka prostitution och trafficking

Det finns personer som av olika anledningar hamnar i prostitution. Inte sällan handlar det om människor som lockats till Sverige med falska löften om jobb. Motverkande av prostitution och trafficking måste vara en högt prioriterad uppgift i stadens sociala arbete. Mika-mottagningen är en av flera verksamheter som gör ett bra förebyggande arbete som måste utvecklas tillsammans med civilsamhället.

Uppdrag

- Kommunstyrelsen ges i uppdrag att ta fram gemensamma riktlinjer för stadens avhopparverksamhet.
- Kommunstyrelsen ges i uppdrag att ta fram förslag för hur stadens trygghetsfrämjande arbete kan samordnas och effektiviseras.
- Stadsdelsnämnderna ges i uppdrag att identifiera brottsutsatta och otrygga platser och förorda vilka områden som ska utgöra sammanhängande paragraf 3-områden.

- Kommunstyrelsen ska ingå avtal med Polismyndigheten om utbyggnad av kamerabevakningen av brottsutsatta och otrygga platser.
- Framtiden AB ges i uppdrag att se över möjligheten till bidinspirerade samarbeten och kommunstyrelsen ges i uppdrag att skapa ”en väg in” till staden för att samordna initiativ.
- Kommunstyrelsen ges i uppdrag att utreda förutsättningarna för ett lokalt/regionalt stödcentrum för personer som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck med relevanta aktörer.
- Kommunstyrelsen ges i uppdrag att samordna stadens förebyggande arbete mot radikaliserings och våldsbejakande extremism.

Medmänsklighet i social omsorg

Samhället har ett viktigt uppdrag att stötta människor i utsatta situationer när den egna förmågan inte räcker till. Var och ens behov och förutsättningar ska vara i centrum. Den övergripande målsättningen är att ge människor stöd att komma i egenförsörjning genom arbete, studier eller genom andra insatser. Rättssäkerhet och likvärdighet ska gälla över hela staden. Idéburet offentligt partnerskap (IOP) är ett betydelsefullt arbetssätt för att stärka arbetet med utsatta människor, såväl med barn som vuxna.

En individ- och familjeomsorg med tidiga insatser

Individ- och familjeomsorgen ska arbeta förebyggande med insatser i ett tidigt skede. Det leder till ett minskat mänskligt lidande men också till lägre kostnader i ett längre perspektiv. Samarbetet mellan socialtjänst, skola, förenings- och fritidsverksamhet samt polis ska värnas.

Att tidigt identifiera barn och ungdomar i riskzonen och att stödja familjer i behov av hjälp kräver en helhetssyn och ett nära samarbete mellan till exempel mödravård, barnavårdscentral, och socialtjänst. Genom att samla verksamheterna under samma tak i form av familjecentraler underlättas samarbetet. Den fortsatta etableringen av familjecentraler ska följas för att säkerställa att de placeras överallt i staden och där de bäst behövs.

Familjerådgivning, utredningslägenheter och multiprofessionella arbetsteam är exempel på hur man kan arbeta med barn och familjer i behov av stöd. Samarbete mellan ungdomsmottagningar, familjehem och gode män är andra exempel.

Insatserna inom individ- och familjeomsorgen ska baseras på evidensbaserade metoder och arbetssätt som ger effekt och en positiv förändring av människors livssituation. Insatser ska följas upp och systematiskt utvärderas för att säkerställa rättssäkerheten.

Ge barn och unga trygga uppväxtvillkor

För barn är föräldrarna de mest betydelsefulla personerna. När de inte räcker till eller förmår att ta ansvar för sitt barn måste samhället gripa in och säkerställa att barnet får den trygghet och omsorg som varje barn behöver. Alla placerade barn och unga behöver kontinuitet i kontakten med kommunen och det är därför bra att barnen har en egen socialsekreterare. Staden behöver också tydliga riktlinjer

för att stärka barnens rättigheter och likvärdigheten över stadsdelsgränserna. Det är viktigt att fortsätta följa upp barnvårdsutredningarna, att de kvalitetssäkras och genomförs skyndsamt i enlighet med lagkrav.

Administrativa gränser mellan olika huvudmän får inte utgöra hinder. Kommunen ska stödja och tar tillvara det ideella arbete som utförs av olika föreningar för barn. Staden ska samordna stödet till barn vars anhöriga befinner sig i utsatta situationer på olika sätt. Barn har aldrig en skyldighet att vårda en anhörig men det kan likväl hända att barn är i den situationen. Samordningen ska ske med berörda instanser exempelvis hemsjukvården och elevhälsan i syfte att barn i behov av stöd inte far illa. Arbetsmodellen Skolsatsning inom familjehemsvården (Skolfam) ska fortsatt utvecklas inom alla stadsdelar.

Stabilt boende med stöd och eget ansvar

Staden ska arbeta för att stödja människor i att få ordning på sitt liv och sin tillvaro. Ingen ska behöva tillbringa natten ute på gatan. Den som är hemlös och vill förändra sin livssituation ska ges möjlighet att göra det med stöd från staden. Exakt hur det stödet ska se ut måste variera från person till person beroende på orsakerna till hemlösheten och vilka behov personen har. Samarbetet med fastighetsägare, civilsamhället samt med psykiatrin och sjukvården ska vidareutvecklas. Boende ska ses som en grundläggande del i att ordna upp sitt liv eftersom tryggheten i ett stabilt boende många gånger är en förutsättning för att komma vidare.

Bred samverkan kring utsatta EU-medborgare

Sociala resursnämnden ska fortsätta stadens arbete med utsatta EU-medborgare genom en bred samverkan mellan olika aktörer såsom stadens nämnder och bolag, GR, ideella organisationer, polisen och kronofogdemyndigheten. Arbetet kring utsatta EU-medborgare ska följa gällande lagstiftning och förordningar för att upprätthålla rättssäkerhet och likvärdighet. Målsättningen ska vara att åtgärderna leder till arbete eller motivation till ett återvändande.

Socialtjänsten ska alltid utreda eventuella medföljande barns situation och Göteborgs Stad ska fortsätta att stödja de ideella organisationerna i deras arbete där idéburet offentligt partnerskap kan vara en metod. Göteborgs Stad ska inte acceptera otillåtna bosättningar.

Ökad delaktighet för människor med funktionsnedsättning

Den ovillkorliga principen om alla människors lika värde förändras givetvis inte av en funktionsnedsättning. Personer med funktionsnedsättning ska bemötas som alla andra med värdighet och respekt samt kunna vara trygga i att det finns service som fungerar på bästa sätt. Särskild uppmärksamhet måste ägnas åt barn och unga liksom möjligheten för personer med funktionsnedsättning att vara förälder.

Så långt det är möjligt ska stadens verksamheter anpassas så att serviceutbudet kan nyttjas av alla. Insatser för tillgänglighet i staden ökar arbetsmarknads- och serviceutbudet för människor med funktionsnedsättning samtidigt som det breddar kundkretsen för kommersiella verksamheter. God tillgänglighet innebär också att möjligheterna att röra sig i samhället och ha en aktiv vardag blir bättre.

För att en funktionsnedsättning inte ska bli ett onödigt stort hinder ska det finnas fler möjligheter att välja mellan de hjälpmedel och stöd som finns.

En känd funktionsnedsättning som är medfödd, livslångt förvärvad eller livslång konstaterad diagnos, ska inte behöva bli bedömd eller prövad fler gånger. Nya bedömningar bör endast göras vid indikation på medicinsk förändring. Utredda funktionsnedsättningar ska vara väldokumenterade och på ett enkelt sätt, efter medgivande, kunna kommuniceras mellan olika organisationer och aktörer.

Den personliga assistansen ska värnas, därför ska frågan följas i syfte att säkerställa att människor i möjligaste mån får sina behov tillgodosedda.

Tillämpningen av Lagen om valfrihetssystem (LOV) i Göteborg gör det möjligt att välja mellan olika utförare av daglig verksamhet. Det kommer innebära att möjligheterna för den enskilde att välja stärks samt att mångfalden och kvaliteten ökar.

Tillgång till eget boende för alla

Det behövs fler servicebostäder och lägenheter i det ordinarie bostadsbeståndet som är anpassade så att boenden med särskilt stöd inte upptas av personer som kan bo i vanliga lägenheter. Under året uppstår brister på korttidsplatser och kommunstyrelsen får därför i uppdrag att säkra tillgången på korttidsplatser.

Bostadsbristen slår hårt mot flera grupper i samhället, vilket har bidragit till kraftiga kostnadsökningar för sociala boenden. Utbyggnadstakten måste öka då

nuvarande planer inte möter upp behovet. Fler bostäder med särskild service (BmSS) behöver byggas, gärna tillsammans med andra aktörer.

Fokus på förebyggande arbete

Den kommunala tillgänglighetsdatabasen ska utvecklas till en mer användbar guide som kan underlätta för den enskilde. Den kan också ge kommunen en bild över de åtgärder som behöver sättas in för ökad tillgänglighet för alla. Göteborg ligger efter med tillgänglighetsinventeringen av stadens lokaler och det är högt prioriterat att färdigställa inventeringen snarast möjligt.

Samverkan med handikapporganisationerna är viktig för att uppmärksamma de brister som finns i samhället och även verka förebyggande. Kommunen ska bistå företagare med råd och stöd för att öka den fysiska tillgängligheten i Göteborg.

Många människor med funktionsnedsättning upplever en sämre psykisk och fysisk hälsa än andra. Ökad fysisk styrka och kondition kan ge stor effekt för dessa grupper, inte minst vad det gäller deltagande i sociala aktiviteter, föreningsliv och i viss mån även en ökad självständighet. En utredning ska genomföras med fokus på hur barn och unga med funktionsnedsättning motiveras till ökad aktivitet.

AB Framtiden ska pröva förutsättningarna för att installera hissar i kommunalt ägda flerfamiljshus med stor andel äldre. De kommunala bostadsbolagen ska även pröva möjligheten att erbjuda flytt när en äldre person önskar bosätta sig på bottenvåningen i en fastighet, genom byte med annan hyresgäst.

Kommunal hälso- och sjukvård

Hemsjukvård är till för människor i alla åldrar som behöver vård i hemmet och den kommunala hälso- och sjukvården ansvarar för omvårdnad och rehabilitering av patienter. Sjukdomsbilderna är i många fall komplexa och kräver nära samverkan mellan äldreomsorgen, primärvård och slutenvård. Den avancerade sjukvården i hemmet (ASIH) är en angelägen verksamhet som ska värnas.

Onödiga och kostsamma sjukhusvistelser ska minimeras. Det är centralt att individens och anhörigas delaktighet stärks i utredning, planering och genomförande av insats samt i uppföljning av beslutad insats. Kontakterna med primärvården behöver stärkas, utveckling av gränslös vård och delegationsbeslut behöver ske samt tillgången till korttidsplatser säkras. Ett viktigt komplement

till vården är den mobila närvården som snarast behöver komma på plats i hela staden.

Psykisk ohälsa

Varje människa som mår psykiskt dåligt hindras från att leva som den vill. Psykisk ohälsa är ett samhällsproblem som ska tas på största allvar. Det ska vara lätt att få hjälp med sin psykiska hälsa. Människor ska få hjälp tidigt, och kunna vara trygga i att vården finns där också om behoven blir större. Staden måste öka sitt samarbete med regionen för att garantera att ungdomsmottagningarna har rätt resurser och tillgänglighet för att hjälpa unga vuxna.

Säkerställ god vård i livets slutskede

Plats på hospice ska finnas för den som har behov och så önskar. Därutöver ska det finnas en kvalitativt säkerställd palliativ vård i hemmet som samordnas med hospice för att ge värdighet vid livets slut.

Uppdrag

- Kommunstyrelsen ges i uppdrag att förbereda införandet av LOV inom ledsagning.
- Kommunstyrelsen ges i uppdrag att säkerställa att metoder och arbetssätt inom individ- och familjeomsorgen är evidensbaserade.
- Kommunstyrelsen ges i uppdrag att följa upp att barnvårdsutredningarna kvalitetssäkras och genomförs skyndsamt i enlighet med lagkrav.
- Kommunstyrelsen ges i uppdrag att utveckla tillgänglighetsdatabasen till en mer användbar guide.
- Kommunstyrelsen ges i uppdrag att ta fram en genomförandeplan för att säkerställa antalet korttidsplatser.
- Idrotts- och föreningsnämnden, i samverkan med stadsdelsnämnderna, ges i uppdrag att öka genomföra en utredning med fokus på hur barn och unga med funktionsnedsättning kan motiveras till ökad aktivitet.

Äldreomsorg för ett värdigt liv

Äldre göteborgare ska bemötas med respekt och ha makt och inflytande över hela sin livssituation. Alla göteborgare ska kunna åldras med livskvalitet, värdighet och trygghet. Äldreomsorgen i Göteborg ska präglas av hög kvalitet och valfrihet.

Helhetssyn ska prägla omsorgen

För att Göteborg ska bli en bättre stad för äldre ska service, vård och omsorg vara tillgänglig och ges utifrån en helhetssyn på varje enskild människa. Omsorgen ska utgå ifrån människans behov och önskemål samt ett hälsofrämjande förhållningssätt. Äldre har rätt till likvärdig service, hemtjänst, vård och omsorg av god kvalitet oavsett var i staden man bor. För att öka kvaliteten i äldreomsorgen behöver staden utveckla tillsyn och uppföljning av verksamheten.

Alla ska i så stor utsträckning som möjligt själva kunna bestämma när det är dags att komma ut i friska luften, äta eller vila. Detta innefattar även möjligheten att själv få välja, eller välja bort, vem som utför hjälpen i hemmet. Staden ska, så långt det är möjligt, tillmötesgå äldres önskemål. Verksamheten ska ständigt utvecklas genom omvärldsbevakning och i samarbete med exempelvis högskola och universitetet.

Stadens tvärprofessionella demensteam ska arbeta stödjande mot personer med demenssjukdom och kompetensförstärkande mot personal inom omsorgen.

Garanterat värdig omsorg

Eftersom Göteborgs Stad ytterst är ansvarig för kvalitetsnivån inom de äldreomsorgstjänster som staden erbjuder, ska dessa säkerställas med värdighetsgarantier.

Syftet är att förtydliga, främst för de äldre och deras närstående, vad de kan förvänta sig av stadens äldreomsorg. Det handlar inte bara om vad som ska göras utan också hur, när och på vilket sätt tjänsterna ska utföras. Garantierna ska ge ett konkret mervärde och vara lätta att förstå, så att de ger de äldre ökad delaktighet och trygghet i vardagen. Dessa värdighetsgarantier måste implementeras i verksamheterna och kompensation ska utgå när omsorgen brister. Kommunstyrelsens äldreberedning ska fortsatt ha ett särskilt fokus på äldres boende, valfrihet, integritet och trygghet.

En fristående kommunal äldreombudsman infördes under 2018.

Äldreombudsmannens syfte är att ge råd, stöd och vägledning till äldre och dess anhöriga. Funktionen ska ha en stark, fristående ställning gentemot politiker och tjänstemän. En annan uppgift är att vid behov kunna hänvisa och förmedla kontakter till ansvariga, liksom att dokumentera och följa upp inkomna synpunkter. Organisatoriskt ska ombudsmannen fortsatt vara placerad under kommunstyrelsen.

En övergripande äldrenämnd ska utredas

Kommunstyrelsen ska utreda inrättandet av en nämnd för övergripande äldrefrågor. Den införda äldreberedningen bör ses som ett första steg till den äldrenämnd som bland annat ska ansvara för boendeplanering, Senior Göteborg, stadens äldreombudsman samt samverka med Västra Götalandsregionen kring kommunal hälso- och sjukvård.

Äldreomsorgens verksamhet ska granskas och utvärderas utifrån den äldres perspektiv i förhållande till politiskt uppsatta mål och kvalitetskriterier. Det gäller såväl särskilda boendeformer som hemtjänst och övriga verksamheter inom äldreomsorgen.

Valfrihet inom äldreomsorgen

Den som vill bo kvar hemma ska ges goda förutsättningar att göra det. Att ta emot hjälp i sitt eget hem innebär ofta att släppa en annan person nära in på livet. Alla med bedömt biståndsbehov ska ha möjlighet att välja vem som ska komma för att utföra tjänster i hemmet.

Ålder är inte ett hinder för att göra aktiva val. Den som utför hemtjänsten kan vara staden eller en fristående utförare. Om man inte är nöjd med sin utförare ska man enkelt kunna byta.

I början av 2018 infördes Lagen om valfrihetssystem med start inom hemtjänsten, vilket ger ökad valfrihet där alla får möjlighet att välja utförare. Denna reform stärker valfriheten genom ett brett utbud av aktörer som utför professionellt socialt omsorgsarbete och sjukvårdande insatser. Lika villkor ska gälla för alla utförare, oavsett huvudman, utifrån fastställda kriterier och ersättningsantagna av kommunfullmäktige.

Valfrihet i äldreomsorgen ger nya möjligheter att få hemtjänst med till exempel inriktning på det egna språket. Dessutom ökar kreativitet, innovationskraft och delaktighet för andra aktörer när det kommunala monopolet upphörde. En

fortsatt inriktning i att utveckla valfriheten är att införa Lagen om valfrihet vid val av äldreboende samt vid ledsagning.

Fler platser och större frihet

Under lång tid har staden avvecklat många äldreboendeplatser vilket lett till både köer och otrygghet. Under de kommande åren behövs flera nya moderna äldreboenden i Göteborg. För att nya boenden ska tillkomma är det viktigt med flexibilitet och att fler aktörer får vara med och investera i välfärden. I budgeten avsätts medel för att i ett första steg finansiera driften av minst 100 nya äldreboendeplatser. Etablering av fristående aktörer ska välkomnas. Stadens äldreboendeplan som säkrar äldreboendeplatser fram till 2035 ska verkställas.

Fler äldreboendeplatser bidrar till att avlasta stadens korttidsboendeplatser, vilket i sin tur underlättar hemtagandet av utskrivningsklara patienter som finns på sjukhus. Fler äldreboendeplatser minskar de totala kostnaderna för staden och frigör bostäder.

Friheten att kunna välja boendeform måste öka. Att själv bestämma hur man ska bo är en central del i en människas självbestämmande och så givetvis även bland äldre. Det behövs därför en mångfald av boenden anpassade för äldre, både på den vanliga bostadsmarknaden och bland anpassade boenden för äldre.

Mångfalden ska utvecklas i samverkan med kommunala och fristående aktörer. Det handlar om allt från trygghetsboende och seniorboende till äldreboende med exempelvis språklig inriktning, HBTQ-inriktning eller boende där husdjur är tillåtna. Boenden ska erbjuda många möjligheter till socialt umgänge såsom gemensamma lokaler och aktiviteter.

Oavsett var man bor ska man i möjligaste mån med kort varsel kunna få tillgång till ett trygghetsboende. Göteborgs Stad ska underlätta för att fler trygghetsboenden med hyresrätt kan byggas. Subventionerna till dessa förstärks.

Vid ny- eller ombyggnation av äldreboenden i staden ska idén om ett omsorgscenter prövas. Ett omsorgscenter är en samlokalisering av äldreboende, trygghetsboende, hemtjänst och träffpunkt under samma tak. Genom ett gränsöverskridande arbete kommer händerna i vården fler till godo.

En utbyggd växelvård där rehabilitering är en del, är ett måste för en fungerande omsorg och därför ska staden säkerställa att det finns tillräckligt många

korttidsplatser. Dessa platser är viktiga för att avlasta de anhöriga och samtidigt ge den äldre en god omsorg.

Yngre personer i behov av särskilt boende ska inte vara hänvisade till ett äldreboende. För yngre personer som lider av demens arbetas även med frågan om anpassad aktivitet och verksamhet på dagtid.

Intraprenader utvecklar verksamheten

De intraprenader som finns i staden faller väl ut i olika uppföljningar. Såväl personalnöjdhet som kostnadseffektivitet och därtill nöjda boende gör att fler intraprenader ska införas. Med de utmaningar som finns inom välfärden, med en alltmer åldrande befolkning, kan intraprenader som driftsform bli en del av framtidens lösning. Den bidrar till ökad frihet för både personal och brukare.

Förebyggande insatser för äldres hälsa

Arbetet med att förebygga ohälsa och minska vårdbehovet hos äldre ska öka. En del av arbetet är att erbjuda förebyggande hembesök för människor över 75 år som inte har hemtjänst. Yttre hemtjänst, även kallad yttre service, underlättar för den äldre att bo kvar hemma. Staden ska utveckla stödet till de som vårdar sina anhöriga i hemmet. Arbetet med information, hjälp, stöd och avlastning till de anhöriga som gör stora insatser måste hålla hög och jämn kvalitet.

Måltiden ska vara en höjdpunkt

Matsituationen inom äldreomsorgen ska förbättras och alla ska garanteras mat som är näringsriktig och välsmakande. Det handlar inte bara om matens kvalitet utan också om miljön runt omkring, hur den serveras och om sällskap vid måltiden.

Måltiderna för de äldre ska vara några av dagens höjdpunkter. I Göteborg ska det serveras mat som äldre tycker om och känner igen. Därför ska den enskilde själv kunna välja vilken typ av mat och leverantör som önskas. Det ska även vara möjligt att kombinera att äta ute såväl som hemma samt att beställa hem mat via internet, med hjälp av hemtjänsten.

Många äldre är i riskzonen för, eller har, drabbats av undernäring till följd av sjukdom och funktionsnedsättning eller försämrad munhälsa. Äldreomsorgen måste ha tillgång till dietist och nutritionskompetens i varje del av staden då den svagaste länken för att kunna bo kvar hemma ofta är näringsproblem. Nutrition

är en omvårdnadsinsats. Kvalitetsrapporten för hemtjänst – och äldreboende ska innehålla en utvärdering av mat och måltidssituation inom hemtjänsten.

Teknik ger trygghet

Teknik i hemmet för äldre är ett sätt att öka tryggheten. En del äldre tvingas flytta då bostaden inte är behovsanpassad. Ny teknik och wifi ska finnas på samtliga äldreboenden.

För att äldre ska kunna bo kvar hemma och för att minimera behovet av stöd är det viktigt att kommunen inte bara bygger lägenheter som är tillgänglighetsanpassade utan även anpassar befintliga bostäder efter brukarens behov och önskemål. Målet är att detta ska vara standard i alla boenden.

Staden ska ligga i framkant med att införa teknik såsom Natfrid och andra digitala lösningar liksom modern assistansteknologi. Nya tekniska lösningar får aldrig äventyra äldre människors trygghet eller integritet. Resurser avsätts för omfattande investeringar i en bred teknikutveckling samt digitalisering.

Bryt ensamheten

Social isolering är både ett samhälls- och folkhälsoproblem, som påverkar såväl den fysiska som den mentala hälsan. Känslan av ensamhet leder med tiden till kännbara fysiska konsekvenser. Forskning visar att ofrivillig ensamhet skadar den enskilde lika mycket som till exempel rökning eller fetma. Den ofrivilliga ensamheten bland äldre är stor och måste brytas. Det är därför viktigt att lägga fokus på att erbjuda ett brett utbud av aktiviteter som motarbetar ensamhet och stärker äldres hälsa. En rad insatser måste vidtas. Fler äldreboenden bör ha träffpunkter, och det ska vara möjligt för den med hemtjänst att delta på sociala aktiviteter på stadens äldreboenden.

Träffpunkterna i Göteborg är flera och har varierat utbud. Kännedomen om dessa behöver öka och öppettiderna behöver ses över och utökas vid behov. Staden ska, i samverkan med andra, inrätta fler mötesplatser för äldre, där äldre som bor hemma kan träffas för att äta tillsammans. Aktiviteter som till exempel fysisk aktivitet, estetisk verksamhet och utflykter ska arrangeras. Öppna verksamheter, träffpunkter och dagverksamheter ger stimulans och mening i vardagen. Deltagande i olika former av boenden ska vara attraktiv och bjuda in till användning, vilket är en hälsofrämjande åtgärd.

För att öka flexibiliteten och skapa fler möjligheter till social samvaro ska fler verksamhetsöverskridande verksamheter byggas, såsom äldreboenden och trygghetsboenden i kombination med förskola på bottenplan.

Kommunen kan inte ensam bryta de äldres ensamhet och isolering. Staden ska stötta civilsamhällets aktörer till bättre möjligheter att utföra sociala volontärinsatser.

Det är av stor vikt att medvetandegöra psykisk ohälsa bland äldre. Kommunen bör därför säkerställa att det finns kompetens i det förebyggande arbetet mot psykisk ohälsa och depression bland äldre.

Aktivt ledarskap inom äldreomsorgen

Fungerande chefs- och ledarskap är av största betydelse för verksamhetens utveckling och kvalitet. Cheferna inom äldreomsorgen måste ges möjligheter att vara närvarande ledare, stödja personalen till utveckling, gå igenom arbetsmetoder och driva förändrade arbetssätt. I detta ingår goda möjligheter till fortbildning och stöd för egen utveckling.

Det krävs andra arbetsmetoder och ändrade förhållningssätt för att kunna arbeta med såväl intraprenader som förändringsarbete, vars syfte är likvärdig service, medbestämmande och inflytande. Detta är en grundläggande ledarskapsfråga som måste tillgodoses för att nå bra resultat.

Välfärdsteknik ska i ökad omfattning införas i verksamheterna i syfte att stödja medarbetarna i arbetet. IT-systemen behöver ses över för att förbättra arbetsmiljön och minska administrationen och byråkratin. Resurser avsätts i investeringsbudgeten för en omfattande utbyggnad av välfärdsteknik.

Statusen för arbete i äldreomsorgen ska höjas bland annat genom att erbjuda vidareutbildningar och karriärmöjligheter, vilket också ger en mer motiverad personal. Ett gott ledarskap är grunden för en välfungerande äldreomsorg. De ledare som arbetar i äldreomsorgens vardag, i hemtjänst och på äldreboenden har nyckelroller för kvaliteten i omsorgen.

Uppdrag

- Kommunstyrelsen ges i uppdrag att förbereda införandet av LOV inom äldreboenden.

- Kommunstyrelsen ges i uppdrag att utveckla värdighetsgarantierna, även för äldreboenden, samt utreda ett kompensationsystem när det brister.
- Kommunstyrelsen ges i uppdrag att utreda införandet av en äldrenämnd.
- Kommunstyrelsen ges i uppdrag att verkställa stadens äldreboendeplan som säkrar äldreboendeplatser fram till 2035.
- Kommunstyrelsen ges i uppdrag att säkerställa att det finns hälsofrämjande aktiviteter för såväl medarbetare som äldre för en god hälsa.

Kultur i en modern stad

Kulturen för samman människor av olika ursprung och med olika bakgrund och bidrar till kunskap och förståelse. En tillgänglig kultur för alla göteborgare ökar förutsättningarna för delaktighet och förståelse människor emellan. Kulturen ska kännetecknas av frihet, mångfald och kvalitet.

Kulturen ska berika och utmana

Kulturen måste stå för både det traditionella och det experimentella. Det fria uttrycksättet bidrar till ett öppet och tolerant samhälle. Det göteborgska kulturarvet har alltid berikats av människor med annan kulturell bakgrund än den svenska. För att kunna vara en utmanade kraft måste det fria kulturlivet få utvecklas på egna villkor.

Kulturupplevelser är ett mänskligt behov och bör eftersträvas att nå utanför de grupper som vanligtvis ta del av kulturen. Kulturen ger också människan ett verktyg att förstå, ifrågasätta, påverka och se på samhället ur nya perspektiv. På detta sätt ger kulturen livskraft och får människor att växa.

Under flera år har en allt större andel av Kulturnämndens budget finansierat fasta och ålagda kostnader såsom hyror och specialdestinerade stöd. Det ger en allt mindre del som kan gå till kulturens utövande. Kulturnämndens kärnuppdrag och verksamhet ska renodlas för att bli tydligare.

Stadens förvaltningar och bolag har att förhålla sig till Göteborgs kulturprogram. Till exempel ska kulturplanering vara en integrerad del av stadsutvecklingen. Samverkan ska aktivt sökas med andra aktörer i de fall det kan gynna kulturverksamhet i Göteborg.

Tydlighet och öppenhet i kulturstödet

Stadens kulturpolitik ska skapa goda förutsättningar för konsten och konstnärerna. Till detta hör att fördela kulturstöd till det fria kulturlivet såsom dans, teater och musik. Regelverket för kulturstöd ska vara tydligt och förutsägbart. Lika regler ska gälla för alla.

Kulturstöden behöver anpassas till samtiden. Det handlar om att utveckla, att komplettera med nytt eller ta bort. Utgångspunkt är att minska administrativa kostnader för att maximera stödet till kulturen.

Politikens uppgift är inte att styra kulturen, utan att förbättra förutsättningarna för det konstnärliga skapandet och för den enskildes bildning.

Attraktiva museer och tillgängliga samlingar

Stadens historiska samlingar utgör ett stort och betydelsefullt historiskt, vetenskapligt och ekonomiskt värde. Kvaliteten på våra museer ska utvecklas samt att samlingarna hanteras på ett respektfullt och ändamålsenligt sätt.

Staden har en historisk skuld gentemot samlingarna då många av magasinerna är i undermåligt skick. På sikt ska alla samlingar digitaliseras för såväl en intresserad publik som för studier och forskning. Planerna för ett varvs- och industrihistoriskt center är ett led i detta.

Museerna står inför stora utmaningar gällande såväl investeringar i form av om-, till- och nybyggnation som utveckling av verksamhet och utställningar.

En översyn av Kulturnämndens entréavgifter ska genomföras. Översynen ska även innehålla en utvärdering av nuvarande avgifter.

Röhsska museet ska efter återöppnandet vara ett flaggskepp inom design och konsthantverk.

Biblioteken – en ingång till kulturen

Biblioteken ska vara en tillgång för de som vill läsa, lära, låna och inspireras till vidare läsning och studier. Stadens bibliotek ska finnas där göteborgarna rör sig och vara öppna när besökarna har tid att besöka dem, därför behöver tillgängligheten öka. Ett exempel på det kan vara obemannade bibliotek utöver ordinarie öppettider. Biblioteken ska vara till för alla och bygga på att det gemensamma rummet respekteras.

Biblioteken är viktiga, inte bara i sig själva utan också som en port till kulturens andra uttrycksformer. Biblioteken är även viktiga som mötesplatser för bland annat studier och inspiration. För att stärka bibliotekens ställning, samla kompetensen samt ta ett helhetsgrepp över bibliotekens lokaliseringar samlas ansvaret för stadsdelsbiblioteken hos Kulturnämnden, en förändring som är beslutad i fullmäktige och som genomförs under 2019. Förändringen ger möjlighet att fortsätta att utveckla filialer, som exempelvis 300 m² samt anpassa lokaliseringar, utbud och öppettider.

Kultur för barn och unga

Barnens roll i kulturlivet ska stärkas genom det pågående arbetet med en barnkulturplan som kopplas till stadens kulturplan. Barn och ungdomar ska tidigt komma i kontakt med kultur i förskolan och skolan och inte enbart lära sig att konsumera kultur utan även ges möjlighet att själva skapa.

Kulturskolan, Skapande skola samt nätverken KULF och KULIS är några viktiga beståndsdelar i detta arbete och det är viktigt att en likvärdighet finns i staden. Kulturnämnden ges ett samordningsansvar för att informera och underlätta för skolor i det arbetet. Kön till kulturskolan ska byggas bort.

Med den nya grundskolenämnden blir det än mer angeläget att se över kulturskolans lokaliseringar, organisatoriska hemvist och utbud. Inriktningen bör vara en organisation som medför att fler anordnare av kulturverksamhet kan inkluderas i kulturskolan. Detta för att fler elever ska kunna finna en plats utifrån sina egna intressen och förutsättningar.

Kulturnämnden ska fortsätta arbeta aktivt för att unga ska ta del av de befintliga kulturinstitutionernas verksamheter, såsom Konstmuseet och Stadsbiblioteket med flera. Frilagret är också en del av detta.

Förbättrade villkor för kulturens entreprenörer och utövare

Ett levande kulturliv i en modern stad är en viktig del av stadens kreativa näring samt bidrar till dess attraktionskraft på människor och företag.

Staden ska ha ett öppet och gynnsamt förhållningssätt gentemot de entreprenörer inom kulturområdet som önskar bidra till stadens spirande kulturliv.

Staden ska inte konkurrera med entreprenörer inom kulturområdet men bör bidra till det breda utövandet och med det ge bra förutsättningar även för framtidens spets.

Göteborg har alla möjligheter att bli ett nav för filmindustrin i Sverige. Det kräver dock en öppenhet gentemot filmskapare och en medveten strategi från stadens sida när det gäller filmpolitik och förhållningssätt gentemot filmkonst och filmindustri. Den utvärdering som skett kring stadens samlade insatser inom området bör ligga till grund för framtida utveckling.

Många kulturaktörer saknar i dag tillgång till en egen scen att verka på. De har ofta problem med höga lokalkostnader alternativt inga lokaler alls att varken repetera eller uppträda på.

Stora teaterns nuvarande form som gästspelsscen för kommersiella aktörer överensstämmer inte med det ursprungliga uppdraget. Kulturnämndens hyresavtal ska sägas upp och det nuvarande stödet som går till verksamheten bör överföras till det fria kulturlivet. Huvudmannaskapet för teatern ska ses över.

En fristad för det fria ordet

I stora delar av världen förföljs eller hotas författare, journalister och andra konstnärer när de använder sig av det fria och oensurerade ordet i kampen för demokrati, yttrandefrihet och mänskliga rättigheter. Göteborg har en lång historia av att ta emot fristadsförfattare och fristadsprogrammet ska värnas. Det fria ordet och kulturlivet ska fortsätta att försvaras.

Uppdrag

- Kulturnämnden ges i uppdrag att se över hur stadens samlingar kan göras mer tillgängliga för allmänheten.
- Kulturnämnden ges i uppdrag att se över och utvärdera entréavgifter.
- Kulturnämnden ges i uppdrag att se över lokalisering, öppettider och utbud på stadens bibliotek.
- Kulturnämnden ges i uppdrag att säga upp hyresavtalet för Stora Teatern.
- Göteborgs Stadshus AB i samverkan med Kommunstyrelsen ges i uppdrag att utreda det framtida huvudmannaskapet för Stora Teatern.

Ett starkt och aktivt föreningsliv

Alla göteborgare ska ha möjlighet till en aktiv fritid och tillgång till ett brett och rikt föreningsliv. I samverkan med det lokala föreningslivet och andra aktörer ska en mångfald av verksamheter för barn och unga erbjudas. Det ska finnas goda förutsättningar för motion och friluftsliv året om. I föreningslivet träffas människor med ursprung och bakgrund. Det skapar kunskap och förståelse mellan människor. Det göteborgska föreningslivet har alltid stärkts av människor med annan kulturell bakgrund än den svenska.

Ett hälsosammare Göteborg

Idrott- och föreningsliv stärker göteborgarnas fysiska och mentala hälsa. Breddidrott och fritidssysselsättningar för barn och ungdomar ska prioriteras. Behovet av att rekrytera och utbilda ungdomsledare är stort, och kräver insatser. Staden ska också skapa förutsättningar och samverka med idrottsrörelsen för att elitidrotten ska kunna utvecklas. Bredd- och elitidrott går hand i hand.

Göteborgs befolkning ökar vilket innebär att möjligheterna till spontanidrott och motion behöver förbättras i hela staden. Parker, friluftsbad, lekplatser, platser för spontanidrott och naturområden ska vara öppna för alla. Allmänna och stora badplatser ska fortsätta att tillgänglighetsanpassas.

Underlätta för föreningslivet

Göteborgs Stad ska underlätta för föreningar att få bättre möjligheter att syssla med sin kärnverksamhet och nå sina mål. Det handlar bland annat om att minska administrationen, hjälpa föreningarna att nå ut med sin verksamhet och att stärka det ekonomiska stödet. Göteborgs Stad ska låta bestämmanderätten ligga hos föreningarna utan detaljstyrning utifrån politiska mål. Utgångspunkten ska vara att föreningarna kan vara så självständiga som möjligt.

Många föreningar har idag svårt att nå barn och ungdomar. Göteborgs Stad ska därför ta initiativ till en dialog med idrotten för att fler barn och unga ska nås av och inkluderas i idrottsverksamhet. E-sport och gaming når i dag många ungdomar och engagemanget ökar stadigt.

Idrottsföreningar ska ha möjlighet att komma till stadens skolor och informera om sin verksamhet. Göteborgs Stad ska samordna detta, då det är en viktig del i att förbättra folkhälsan, men också för att barn och ungdomar ska ha bättre möjligheter att idrotta och vara aktiva på sin fritid.

Enkelt och rättvist föreningsstöd

Föreningslivet ska vara till för alla. De kommunala föreningsbidragen ska stimulera till folkhälsa, träning, meningsfull fritidsaktivitet. De ska också stärka demokratiska förhållningssätt med utgångspunkt i likvärdiga villkor för pojkar och flickor. Ett led i detta arbete är att uppmuntra föreningar att arbeta integrations-, tillgänglighets-, mångfalds- och jämställdhetsfrämjande.

Det kommunala stödet ska vara likvärdigt och omfatta också andra hyres- och ägandeförhållanden än kommunala.

Dagens modell för föreningsstöd ska avskaffas. Modellen missgynnar vissa föreningar och barn. En modell som är lika för alla införs. Genom en kraftfull satsning ska aktivitetsstöden istället ökas för samtliga bidragsgodkända föreningar.

Även religiösa föreningar ska fortsättningsvis ges rätt till föreningsstöd för de delar av sin verksamhet som kan betraktas som icke-konfessionell och som inte omfattar religionsutövning.

Uppföljningar, kontroller och granskningar gällande föreningsstöd ska utvecklas, och även göras regelbundet och oannonserat. Om bidrag har betalats ut på felaktigt sätt ska det krävas tillbaka. Det ska genomföras regelbundna dialogmöten mellan stadens representanter och föreningar, och föreningar ska delta i utbildningar om redovisning och stadens värdegrund.

Likabehandling i lokaluthyrningen

Staden ska fortsätta sitt arbete med att inrätta en förmedlingstjänst av lokaler till föreningslivet då detta kan bidra till ökad lokaleffektivitet samt ökad likabehandling av och tydlighet gentemot berörda föreningar.

Hyressättningen av lokalerna ska vara densamma oavsett vem som önskar hyra in sig. Den som vill hyra ska kunna ansöka om bidrag för hyreskostnader, alltså en modell som bygger på föreningsbidrag snarare än indirekta subventioner.

Demokratiska värderingar och principer ska vara vägledande för uthyrningen. Staden ska inte upplåta lokaler till verksamheter, organisationer eller aktiviteter som uppmuntrar till eller bejakar våld, rasism, extremism, droger eller på annat sätt brister i demokratiska värderingar.

Staden ska positivt pröva ansökningar om att köpa namnrättigheter till olika arenor och anläggningar.

Stimulera ökad simkunnighet

Satsningen på att skolor ska erbjudas avgiftsfri simundervisning är viktig för att fler barn ska lära sig simma och för att minska det höga antalet drunkningsolyckor. Detsamma gäller den planerade satsningen på avgiftsfri simundervisning för ungdomar och vuxna. För att ta till vara på föreningslivets fantastiska insatser ska den avgiftsfria simundervisningen göras med, inte utan, föreningslivet.

Idrotts- och föreningsnämnden ska tillsammans med skolor och förskolor hitta gemensamma lösningar som skapar möjligheter för att nyttja de kommunala simanläggningarna för simundervisning, samtidigt som allmänhetens fortsatta tillgång till simhallar under dagtid inte undermineras. Detta ska ske i nära samarbete mellan föreningslivet och kommunen.

Skydda barn mot sexuella övergrepp inom idrotten

Inom till exempel idrotten finns det många vuxna som gör ovärderliga insatser och som är fantastiska förebilder för barn och ungdomar. Samtidigt är sexuella övergrepp mot barn ett allvarligt och oacceptabelt samhällsproblem som idrotten inte är befriad ifrån.

Göteborgs Stad har fattat beslut om att stötta föreningarna i deras arbete att skydda barn mot övergrepp samt att hantera situationen då sexuella övergrepp misstänks ha skett eller har skett.

Det behövs ytterligare insatser för att alla barn ska känna sig trygga i föreningsmiljöer. Göteborgs Stad ska därför ta initiativ till en utbildning för ledare i civilsamhället, där fokus ligger på hur man ska agera vid sexuella övergrepp och trakasserier samt hur man kan arbeta förebyggande i dessa frågor.

Öppna hamnar och fler båtplatser

Göteborg är en attraktiv stad vid havet. Om fler göteborgare ska kunna ta del av möjligheten att njuta av fritid på havet behövs fler småbåtshamnar och båtplatser etableras under de närmaste åren. Driften av stadens fritidshamnar kan med fördel överlåtas på det civila samhällets aktörer då det inte är en kommunal angelägenhet.

Uppdrag

- Idrotts- och föreningsnämnden ges i uppdrag tillsammans med berörda nämnder att samordna möjligheten för idrottsföreningar att informera om sin verksamhet på stadens skolor.
- Idrotts- och föreningsnämnden ges i uppdrag att avveckla det socioekonomisk differentierade aktivitetsbidraget.
- Idrotts- och föreningsnämnden ges i uppdrag att säkerställa att alla föreningar ges rätt till föreningsstöd för de delar av sin verksamhet är icke-konfessionell och som inte omfattar religionsutövning.
- Idrotts- och föreningsnämnden ges i uppdrag att snarast upphandla undervisningsstöd till den avgiftsfria simundervisningen enligt LOU.
- Idrotts- och föreningsnämnden ges i uppdrag att i samråd med föreningar ta fram en utbildning för ledare inom civilsamhället i arbete mot sexuella övergrepp.

Fler ska kunna bli göteborgare

Göteborg ska vara en attraktiv stad att leva i, investera i och besöka - en stad som sjuder av liv där stadsplaneringen utgår från människors behov och trivsel. Tillgång till bostäder, kontor och lokaler är en förutsättning för att såväl människor som företag ska kunna verka i staden. Det gynnar såväl den enskilde som samhället i stort genom bättre tillväxt och underlag till god samhällsservice. Göteborg ska vara en stad där alla kan bo och som lockar oss att vara ute i stadsrummet. Där många människor möts uppstår möjligheter.

Låt staden växa och utvecklas

En storstad kräver en levande bebyggelse där stadens mångfacetterade värden tas tillvara. Göteborg ska vara en stad där högt och lågt, handel och kultur, offentligt och privat blandas. Staden är mitt uppe i processen att ta fram en ny översiktsplan. Översiktsplanen måste utgå från att staden ska växa genom ett kraftigt ökat byggande.

När nya stadsdelar planeras ska det i bostadsbebyggelsen finnas plats för nya förskolor, skolor, kulturbyggnader, idrottsanläggningar, arbetsplatser, grönområden och kommersiella verksamheter för att skapa en levande, attraktiv och trygg stad. När storstaden byggs kan det byggas högt i lämpliga lägen och vid förtätning är gröna inslag viktigt.

Handeln har utvecklats sämre i Göteborg än i Stockholm och Malmö. Staden behöver främja handeln genom goda kommunikationer med cykel, kollektivtrafik, bil och tillräckliga parkeringsmöjligheter. En strategi som främjar handeln behöver komma på plats. Sedan länge har det funnits ett uttalat förbud i staden mot att utveckla och etablera nya handelsplatser i Göteborg. Den inställningen delar vi inte. Handel och service behöver finnas i hela staden, och behöver vägas in när nya områden byggs. I centrum handlar det bland annat om att utveckla handel i evenemangsområdet och i området kring de nya arenorna.

Öka byggnationen för ett växande Göteborg

Förutsättningarna för att bygga fler bostäder måste förbättras. Göteborg präglas i dag av en omfattande bostadsbrist och målsättningen ska vara att denna byggs bort. Då behöver planprocessen utvecklas så att väsentligt fler planer omsätts till faktiska bygglov och startbesked. Stadens planeringskapacitet måste öka kraftigt.

För att nå hit behövs en bättre och mer ändamålsenlig styrning av stadens stadsutvecklingsprocesser. Detta gäller särskilt styrningen av stora projekt mot bakgrund av svårigheterna kring genomförandet av detaljplanerna vid Skeppsbron respektive Frihamnen.

Det finns i dag för många mål och styrdokument. Det leder till otydlig prioritering och motstridig styrning i stadsplaneringen. Samspelet mellan Fastighetsnämndens markanvisningar, Byggnadsnämndens planarbete och Trafiknämndens investeringsprocesser måste förbättras.

Under 2019 ska det planeras för 5 000 bostäder i antagna planer utöver det som planeras inom ramen för jubileumssatsningens 7 000 bostäder fram till 2021. År 2020 och framåt behöver det i Göteborg kunna färdigställas 5 000 bostäder årligen, vilket kräver att det planeras för 7 500 bostäder i antagna detaljplaner och markanvisas 5 000 bostäder. Planer för fler attraktiva kontor i staden ska tas fram.

Arbets sättet inom BoStad2021 innebär ett tätare samarbete såväl inom staden som med olika exploatörer. Positiva erfarenheter från satsningen ska lyftas in i den ordinarie processen för ett långsiktigt snabbare planarbete och därmed ökat byggande.

Genom möjligheten för intressenter att nyttja externa plankonsulter kan takten snabbas upp för såväl stora som små aktörer och frigöra resurser så att fler planer kan komma fram snabbare. Göteborg ska vara innovativt och söka nya lösningar för att öka takten i byggandet. Möjligheten till exploatörsdriven planprocess ska användas och staden ska ha en fortsatt positiv inställning till privat initiativrätt. Andra positiva erfarenheter, som till exempel en så kallad omvänd planprocess, ska prövas i detta arbete.

Fler flexibla detaljplaner med lägre detaljeringsgrad behövs och det måste gå snabbare och bli enklare att göra justeringar i äldre detaljplaner.

Korta handläggningstiderna

Göteborg bör precis som flera andra kommuner pröva att gå direkt på bygglov i vissa områden där detaljplan saknas. I dag drabbar de långa handläggningstiderna för bygglov många. Lagkravet om besked inom 10 veckor ska följas. Ett särskilt arbete ska göras för att minska handläggningstiderna för bygglov, exempelvis genom ökat IT-stöd, förändrande arbets sätt och ökad bemanning.

Många byggprocesser fördröjs av överklaganden av såväl detaljplaner som bygglov. För att motverka överklaganden är det viktigt med en aktiv dialog med närboende med tydlig information om vad som planeras.

För att öka byggkapaciteten i Göteborg behövs ett arbete för att underlätta för små byggaktörer genom god och tydlig information kring byggprocessen. Staden ska också inleda ett strategiskt arbete för att få hit fler utländska byggaktörer.

Transparent och hållbar marktilldelning

Stadens exploateringsverksamhet ska generera intäkter och varje enskild plan ska gå ihop och helst ge positiv avkastning. Det går inte att fortsätta producera stora och attraktiva planer som dras med ekonomiska underskott. Enskilda exploateringar kan i en sammanvägd bedömning avvika från detta krav om det tydligt motiveras.

Fastighetskontoret ska fungera som en marknadsplats där man kan se vilken mark som finns att tillgå och här ska finnas mycket att välja på. All stadens markfördelning måste ske enligt samma tydliga principer. Det är viktigt att transparensen ökar och att Fastighetsnämnden arbetar för större öppenhet vid marktilldelningar i staden, samt att uppföljning av marktilldelningar sker. En sådan utveckling ska prioriteras. En transparent process ska gälla för såväl bostäder som kontor. För att förbättra samarbetet med exploatörer ska Fastighetskontoret återkoppla vid förfrågningar om markanvisning. Fler markanvisningstävlingar kan ge fler aktörer chansen och ge olika prisbilder.

När nya bostadsområden planeras måste mark anvisas till samhällsservice som drivs i både offentlig och alternativ regi. Staden ska därför utreda hur detta säkerställs på bästa sätt. För den som kan uppvisa trovärdiga investerings- och driftskoncept inom välfärdsområdet bör mark upplåtas.

En tät blandstad där det finns något för alla

Göteborg ska byggas ihop till en mer sammanhängande stad. Smart förtätning, kvartersstruktur och bostäder som skapar blandstad är utgångspunkten, då det medför positiva effekter såsom större underlag för kollektivtrafik och affärer i närområdet.

Ett sätt att förtäta är att bygga på befintliga huskroppar. Staden ska i huvudsak byggas inifrån och ut. Förtätningen är en förutsättning för ett miljövänligare Göteborg. Fler infill-projekt och hårda ytor ska bebyggas vid förtätning i

centrala lägen. Staden ska se positivt på omvandling av vindsutrymmen till lägenheter. Detta ger såväl fler lägenheter som ökad täthet, inte minst i områden som redan är försedda med kollektivtrafik. Det kan även handla om Attefallshus, ombyggda garage, källarlokalerna eller delar av bostäder.

Göteborgs Stad behöver en strategi för fler billiga bostäder. För att pressa byggkostnaderna ska Göteborg bland annat se över vilka särkrav från nationella byggregler som staden ställer. Fler lägenheter med lägre hyra behövs för dem med mindre inkomster såsom unga, studenter och äldre. Idéer som BoKlok eller SABO:s kombohus ska tas tillvara när Göteborg växer. Det behövs fler studentbostäder och fler aktörer på studentbostadsmarknaden. Kommunen ska genom dialog aktivt följa det arbete som sker mellan Göteborgs förenade studentkårer och studentbostadsföretag för fler studentbostäder.

Göteborg ska möjliggöra fler småhus och stadsradhus där efterfrågan finns. Staden ska erbjuda fler tomter för småhusbyggnation med särskilt fokus på områden där hyresrätter i dag är dominerande. Det behövs en blandning av bostadstyper i alla områden för att möjliggöra byte av boendeform inom samma område. Därför ska områden som domineras av villabebyggelse kompletteras med flerbostadshus.

Långsiktigt hållbar stadsutveckling

I en tät storstad behövs också fler gröna lösningar som gröna tak och väggar, stadsodling och pocketparker. Staden ska planera för gröna stråk. De lokala torgens attraktionskraft, trygghet och underlag för handel kan förstärkas genom att det byggs bostäder på och kring torgen. Torgen finns i en social kontext och skapar trygghet och gemenskap. Att det finns ett utbud av affärer och offentlig service är grundläggande. Kanalerna ska utnyttjas bättre och fler aktiviteter möjliggöras i och kring dem. Det är positivt med mer initiativ för mer liv på vattnet. I lämpliga lägen kan det till exempel innefatta planering som möjliggör husbåtar.

Höjda vattennivåer och skyfall är en riskfaktor för Göteborg, nu och i framtiden. Göteborg behöver fortsätta planera för hur avrinning och höga vattenflöden ska hanteras för att undvika översvämningar. Här har även staten ett finansieringsansvar.

Ökat inflytande över den egna bostaden

Kommunen har en dominerande ställning på Göteborgs bostadsmarknad. Som den enskilt största hyresvärden i Göteborg har de kommunala bostadsbolagen ett stort ansvar. Ingen kommunal hyresgäst eller bostadssökande ska diskrimineras. Likvärdiga villkor måste erbjudas alla nuvarande och presumtiva hyresgäster. BoPlats Göteborg ska värnas som den samlande marknadsplatsen för hyresbostäder men för oss är det inte självklart att staden är huvudman. Ändamålsenlighet och kundnöjdhet är prioritet.

De kommunala bostadsbolagen har som syfte att kunna erbjuda kvalitetsbostäder till rimliga hyror för den enskilde. De kommunala bostadsbolagen ska ta socialt ansvar. De ska bidra positivt till samhällsutvecklingen genom kostnadseffektiv och klimatsmart byggnation även i områden där det annars inte byggs.

Stadens bostadsbolag ska arbeta fram koncept för att kunna erbjuda olika service och hyresnivåer utefter de boendes önskemål. Vid nyproduktion ska AB Framtiden ha som ambition att erbjuda rimliga hyror och stor valfrihet gällande lägenhetsstandard. Vid renoveringar ska hyresgästerna ges möjligheter att påverka åtgärdernas omfattning så att hyresnivåerna kan anpassas till rimliga nivåer. Ambitionen ska vara att de boende inte ska behöva flytta vid renovering.

Blandad bebyggelse i hela staden

Olika upplåtelseformer ökar möjligheterna till ändamålsenliga bostäder och fler boendekarriärer i alla områden. Fler ska ges möjlighet att äga den egna bostaden, dels genom nybyggnation, dels genom ombildningar. Eget ägande skapar en större trygghet för den enskilde och ett större ansvar för närområdet. Det är viktigt att möjliggöra för fler egna hem och bostadsrätter i områden där de är underrepresenterade. Antalet hyresrätter i centrala staden ska värnas.

Delar av de kommunala bostadsbolagens bestånd kan omvandlas till bostadsrätter i områden där hyresrätter är dominerande. Det är de boendes önskan som ska styra och det krävs minst 2/3 majoritet för att genomföra en ombildning. Den enskilde har alltid rätt att bo kvar som hyresgäst. Staden ska genom allmännyttan bidra till att öka intresset för ombildningar bland boende genom att informera och stimulera till detta. Staden ska vara behjälplig att hitta en ny bostad inom allmännyttans bestånd om det så önskas av hyresgästen vid en ombildning. Resurserna som frigörs genom ombildningar ska återinvesteras

lokalt i området, men även möjliggöra nybyggnation av hyresrätter vilket ger ett ökat antal bostäder i Göteborg.

Göteborgarnas möjligheter att påverka sin bostadssituation och sin boendemiljö ska öka. Stadens bostadsbolag ska därför se positivt på att fler hyresgästföreningar bildas. Bolagen ska på andra sätt vidta mått och steg för att öka hyresgästernas medinflytande. Det ska ske genom olika former av självförvaltning men också genom möjligheter till differentierat serviceutbud för att kunna anpassa boendemiljön till hyresgästernas önskemål, vilket också på sikt kan sänka kostnader för underhåll och renovering. De kommunala bostadsbolagens bostadsområden ska göras mer trygga och attraktiva genom att det byggs mer inom befintligt bestånd. Till exempel kan AB Framtiden förtäta på egen mark för att få mer stadsliknande områden samt för att bygga ihop staden.

Uppdrag

- Byggnadsnämnden ges i uppdrag att implementera exploatörsdriven detaljplaneprocess.
- BRG tillsammans med Fastighetsnämnden, Trafiknämnden och Förvaltnings AB Framtiden ges i uppdrag att arbeta strategiskt med att locka hit utländska byggaktörer.
- Fastighetsnämnden ges i uppdrag att inrätta en öppen marknadsplats för mark i Göteborgs Stad.
- Byggnadsnämnden, Fastighetsnämnden och Lokalnämnden ges i uppdrag att ta fram en process för hur välfärdsaktörer kan ges möjlighet till markanvisningar för samhällsservice.
- Byggnadsnämnden och Fastighetsnämnden ges i uppdrag att intensifiera arbetet med att öka antalet byggda småhus.
- Byggnadsnämnden, Fastighetsnämnden och Förvaltnings AB Framtiden ges i uppdrag att ta fram en strategi för att minska produktionskostnaderna och möjliggöra billiga bostäder.
- Förvaltnings AB Framtiden ges i uppdrag att arbeta med ombildning av hyresrätter i utanförskapsområden samt ta fram en modell för att stimulera ombildningar.

Framkomlighet i storstaden

Göteborg ska vara en stad med god framkomlighet för alla trafikslag. Då krävs det en kraftigt förstärkt infrastruktur i och kring staden som möjliggör resande för många fler. Snabbhet, pålitlighet och bekvämlighet gör kollektivtrafiken till ett alternativ som många vill och kan välja. För många göteborgare är bilen nödvändig för att få vardagen och arbetet att gå ihop, och då krävs det god infrastruktur samt tillgång till parkeringsplatser. Många vill också cykla till jobbet och då måste infrastrukturen för cyklister förbättras. Miljövänliga alternativ ska användas och uppmuntras inom alla trafikslag.

Infrastruktur för storstaden

Det behövs en kraftigt förstärkt infrastruktur i och runt Göteborg. I dag pendlar hundratusentals personer till och från Göteborg. Antalet bostäder och arbetstillfällen kommer att öka, vilket kommer medföra ytterligare in- och utpendling. För att möta denna utveckling krävs investeringar för att stärka det regionala kollektiva resandet, vilket även gynnar trafiken i staden.

Västsvenska paketet bidrar till en ökad rörlighet i arbetsmarknadsregionen. Det är viktigt att staden fortsätter att verka för de viktiga investeringarna i Göteborg och Västsverige som ingår i Västsvenska paketet. Paketet är ett avtal mellan Göteborgs Stad, Region Halland, Västra Götalandsregionen, GR och staten genom Trafikverket och som omfattar bland annat en ny Göta Älvbro, pendeltågstunnel, en ny älvförbindelse och investeringar i kollektivtrafiken. Under byggperioden är det centralt att det kontinuerligt och så god tid som möjligt informeras om trafikomläggningar och temporära trafiklösningar som görs i staden.

Det är viktigt att säkerställa fortsatt infrastrukturutveckling i och kring Göteborg. Staden, regionen och staten har nu tecknat avtal om medfinansiering av spårväg, citybuss och linbana. Dessa möjliggör ytterligare utveckling av Göteborg samt ökar attraktiviteten och pålitligheten i kollektivtrafiken. Framdriften i arbetet med denna infrastruktur måste prioriteras för att dessa ska bli verklighet. Koll2035, som antagits av Göteborg, Mölndal, Partille och regionen, anger en målbild för hur kollektivtrafikens stomnät ska utvecklas ytterligare fram till år 2035, med kortare restider och ökad kapacitet. Infrastrukturen i målbilden finansieras delvis genom ovan nämnda avtal, men ytterligare investeringar krävs och medfinansiering ska sökas där det är möjligt

för att fler delar av målbilden ska kunna bli verklighet. Det är viktigt att stadens fortsatta planering möjliggör ett förverkligande av denna målbild.

Utbyggda förbindelser Oslo – Göteborg – Köpenhamn och vidare ner till kontinenten, är viktiga delar. Sträckan till Landvetter flygplats via Mölndal och vidare till Borås ska särskilt prioriteras. I OECD:s rapport om ”Western Scandinavia” är en av slutsatserna att järnvägsinfrastrukturen i regionen är underutvecklad. Detta har sin grund i bristen på gränsöverskridande transportplanering på nationell nivå och svårigheterna för aktörer att tala med en röst. Här måste svenska staten ta sitt ansvar och prioritera dessa viktiga järnvägssatsningar i nationell plan. Det är viktigt i sig, men påverkar också möjligheten till EU-medel. De berörda regionerna måste också arbeta gemensamt och visa på nödvändigheten i investeringarna. Göteborgs Stad är och ska fortsatt vara pådrivande i detta.

Försöken med el-bussar ska fortsätta att byggas ut med fler linjer och andelen hybridbussar i ordinarie trafik ska öka. Andelen gods som fraktas via järnväg och sjöfart ska öka genom att erbjuda god infrastruktur. Miljövänlig båttrafik såväl över älven som mellan innerstaden och skärgården behövs.

Framkomlighet för alla trafikslag

Det är viktigt att öka attraktiviteten i kollektivtrafiken, inte minst genom snabbare resor mellan olika knutpunkter. I det arbetet prioriteras planskild kollektivtrafik, metrobuss, linbana över älven samt fler förbindelser över och under älven.

För många göteborgare är bilen en frihetsfråga och en nödvändighet för att få vardagen att gå ihop. Stadens befolkningsökning i Göteborg kommer att medföra att transportbehoven kommer att öka vilket kräver investeringar i ny infrastruktur för alla trafikslag. Effektiva och fungerande transporter är en förutsättning för tillväxt och jobb i regionen.

Biltrafikens andel av resandet kommer att minska under förutsättning att kollektivtrafiken byggs ut och förbättras. Målsättningen är att merparten av framtida trafikökningar ska hanteras genom kollektivtrafik, cykel och gång.

Stadens trafikstrategi ska ha till syfte att främja framkomlighet för alla trafikslag, inte försvåra den. Det finns indikationer på att strategin inte kommer att nå de uppsatta målen. Trafikkontoret har därför fått i uppdrag av nämnden att utvärdera målbilden och analysera vilka åtgärder som behöver prioriteras.

Trafiknämnden ska snarast återkomma till Kommunstyrelsen med en uppdatering utifrån detta uppdrag.

Nya investeringar och stärkt underhåll som märks

Staden har ansvar för infrastruktur såsom gatunät, cykelbanor, gångbanor och spårvagnsräls. Det är viktigt att denna infrastruktur fungerar väl. Staden behöver löpande kostnadsberäkna underhållsbehoven i det kommunala gatunätet och beakta underhållskostnaden när nya investeringar planeras. Underhållsarbetet har varit eftersatt under många år vilket lett till att staden i dag har ett omfattande behov. Därför avsätts medel i investeringsbudgeten för att stärka detta.

Det behövs trimningsåtgärder i centrala staden för att förbättra framkomlighet och fördela trafikflödena bättre för fotgängare, cyklister, bilister och kollektivtrafikresenärer. I det arbetet ska också modern teknologi tillämpas för att öka styrningen av trafiken. Göteborg ska ligga i framkant genom samarbete med fordonsindustriklustret och universiteten för att utveckla och tillämpa modern teknik, exempelvis smarta system och autonoma fordon. Staden ska aktivt arbeta med att sprida den information man har om trafikflöden genom öppna data för att uppmuntra forskning och innovation.

Bättre förutsättningar för cykelstaden

För att öka säkerheten i trafiken behövs en separering av cyklister och fotgängare. Cykel- och gångvänliga stråk behöver utvecklas och här är stadens kommande program för gångtrafikanter en nyckel. Infrastrukturen för cykel behöver bli tydligare så att det går smidigare att cykla i Göteborg. Säkra och yteffektiva cykelparkeringar, pumpstationer, bättre och längre cykelvägar och höjd säkerhet för cyklister är delar som behöver utvecklas. För att cykeln ska vara attraktiv som transportmedel från ytterområden i staden behövs cykelbanor där cyklister kan uppnå högre hastigheter, skilda från fotgängare. Investeringsramen för cykelinfrastruktur utökas kraftigt.

Staden ska arbeta förebyggande mot cykelolyckor. En inventering av cykelparkeringar i anslutning till stadens verksamheter ska genomföras. När stadens framtida låncykelsystem nu upphandlas är det viktigt att systemet utvecklas och utökas för att täcka en större del av Göteborg. Staden bör arbeta för en samordning av cykelsystemet med Mölndal och Partille.

Parkeringsplatser behövs

Tillgång till parkeringsplatser i innerstaden är avgörande för handel, evenemang, besök och service. Staden måste säkerställa att det finns goda möjligheter att parkera i eller i anslutning till centrum. Här är utformning av regelverk och avgiftsstruktur viktiga. Stadens parkeringsapp och andra tjänster ska utvecklas för att underlätta möjligheterna att hitta en ledig parkeringsplats och betala. Minsta fria parkeringstid ska vara 30 minuter.

Tillgång till parkeringsplatser är också viktigt för att de som har behov av bil ska ha möjlighet att bo i ett område. Staden har antagit nya riktlinjer för mobilitets- och parkeringsplanering. Konsekvenserna av dessa ska följas upp, analyseras och riktlinjerna ändras där det behövs.

Antalet parkeringsplatser behöver säkerställas också under den intensiva byggperiod som Göteborg står inför. Under denna tid är det viktigt att tillgången fortsatt är god och att temporära lösningar används då det är nödvändigt. När parkeringsplatser försvinner i samband med nybyggnation samt omstrukturering av gator och torg ska dessa platser ersättas med nya. I det fortsatta arbetet med mobilitet i staden är det viktigt att skapa bättre förutsättningar för bilpooler och säkerställa laddinfrastruktur för elbilar. Det är angeläget att se till att det finns parkeringslösningar i närheten av bostaden.

Staden behöver också, tillsammans med andra, investera i en fortsatt utbyggnad av pendelparkeringar för att öka attraktiviteten att resa kollektivt in till centrala Göteborg samt öka möjligheten att kombinera olika färdmedel, gärna vid knutpunkter. Det gäller särskilt de grupper som har begränsad tillgång till kollektivtrafik och grupper med vardagsliv som kräver många resor.

Fässbergsdalen och tvärförbindelse i Torslanda

Kommunfullmäktige har bifallit förslaget att en tvärförbindelse ska byggas i Torslanda. Trafiknämnden arbetar med frågan och vi driver på för ett snabbt genomförande.

Planerna på byggnation i Fässbergsdalen ska möjliggöras. Investeringsmedel för satsningen avsätts under innevarande och nästa planperiod. Det gäller även fullmäktigebeslutet om att förberedande planering för en bro mellan Öckerö kommun och Torslanda ska inledas.

Trygghet och framkomlighet för alla

Färdtjänst med personbil, rullstolsbil, rullstolsbuss och flexlinjebuss är viktiga komplement till kollektivtrafiken. Allmänna kommunikationer ska vara utformade och fungera så att de är tillgängliga och användbara för personer med funktionsnedsättning. Ett minskat användande av färdtjänsten får dock inte ske på bekostnad av rörelsefriheten för den enskilde. Frågan om att antalet fritidsresor inte längre ska begränsas för dem som beviljats färdtjänst ska utredas.

Många färdtjänstresenärer och deras anhöriga upplever en otrygghet med färdtjänstresan. Oron kan handla om allt från hur lång tid resan tar, vilken väg som används samt när anhöriga eller assistenter och vårdpersonal ska möta upp. Stadens app ska vidareutvecklas så att det är lätt att följa resenär och fordon under hela resans gång för att öka tryggheten hos de berörda, vilket är av särskild vikt när barn eller personer med intellektuella funktionsnedsättningar reser.

Uppdrag

- Kommunstyrelsen ska ta initiativ för att samarbetet kring Göteborg-Oslo-sträckan ska utvecklas.
- Trafiknämnden ges i uppdrag att arbeta för att elektrifieringen av kollektivtrafiken ska öka med målet att den på sikt ska vara helt elektrifierad.
- Trafiknämnden ges i uppdrag att genomföra en inventering av cykelparkeringar i anslutning till stadens verksamheter.
- Trafiknämnden ges i uppdrag att återkomma till Kommunstyrelsen med utvärdering och analys av målbilden för stadens trafikstrategi.
- Byggnadsnämnden ges i uppdrag att utvärdera riktlinjerna för mobilitets- och parkeringsplanering samt göra justeringar där det behövs.

Vägen till en hållbar stad

Göteborg ska vara en föregångsstad för hållbar tillväxt, rent vatten och biologisk mångfald i urban miljö. När staden växer måste det ske på ett ekologiskt, socialt och ekonomiskt hållbart sätt. Miljöpolitiken måste bygga på åtgärder som faktiskt bidrar till en hållbar miljö – inte på symbolpolitik. För att skapa hållbar utveckling krävs kunskap och medvetenhet. Näringslivet står för en viktig pusselbit när det gäller att hantera klimatutmaningarna och ligger ofta i framkant. Samtidigt ska stadens verksamheter också minska sina klimatavtryck. Det ska vara lätt för människor att bidra till en grönare och renare stad.

Hållbarhet som tillväxtmotor – samverka med näringslivet

Affärsdriven miljöteknik och miljöteknikexport har stor potential och bidrar till bättre miljö, klimat och fler jobb i vår stad. Människor och företag ska minska sina utsläpp och minimera sin klimatpåverkan. För att nå det globala målet om en temperaturökning på maximalt två grader behöver företag och organisationer ta ansvar och göra frivilliga åtaganden med syfte att minska den totala klimatpåverkan i staden.

Cirkulär ekonomi och delningsekonomi ska främjas. Många företag och organisationer är redan föregångare i det arbetet. Göteborg kan lära av näringslivet och skapa möjlighet till innovation genom öppna data. Ur samverkan med näringslivet har Göteborg bland annat fått fram DriveMe-programmet och ElectricCity. Göteborgs Stad ska öka ansträngningarna för att se och uppmärksamma de företag och organisationer som tar klimatansvar.

Marknadsekonomiska principer som styr mot miljövänliga val ska vara utgångspunkten i miljöarbetet. Stadens miljöprogram ska justeras för att få en tydligare koppling till de mål som staden satt upp för att uppnå en hållbar tillväxt på kort och lång sikt. Programmet ska värdera kostnader och effekter av föreslagna insatser, hur staden på ett bättre sätt kan samverka med andra aktörer, investera för att minska koldioxidutsläppen och skapa ett effektivare transportsystem. Ständig och tydlig uppföljning och utvärdering av insatser och mål är viktiga verktyg för att ge möjlighet att korrigera för eventuella felsatsningar och föra in nya kunskaper och forskningsrön i programmet.

Stadens egen verksamhet ska ha höga klimatambitioner

Samtidigt som staden ställer krav och har förväntningar på företag så måste även stadens verksamheter svara upp mot miljömålen. Stadens verksamheter ska mäta och följa sina klimatavtryck med målet att de ska minska. Arbetet med att nå de 12 miljömål som Göteborg satt upp utifrån de nationella målen måste intensifieras för en förbättrad måluppfyllelse. Det finns stora utmaningar inom viktiga områden som frisk luft, giftfri miljö och hav i balans. Det går inte att spara sig till en bra miljö. Innovationer och teknisk utveckling är avgörande för att klara miljömålen.

Göteborgs Stad ska ta på sig uppgiften att samordna ett fortsatt arbete som syftar till att effektivisera energianvändningen. För att nå målet i det klimatstrategiska programmet om ett maximalt utsläpp av växthusgaser på två ton koldioxidekvivalenter per invånare 2035 från dagens fem behövs en omställning till fossiloberoende energiförsörjning. Till exempel behöver fler av stadens tak användas för solenergi och kartor för var det är lägesmässigt gynnsamt med solenergi i staden tas fram. Alliansen har tagit flera initiativ för att förenkla för hushåll att installera solceller och för att kommunen ska använda solceller och grönska på sina fastigheters tak och väggar. Detta arbete ska fortsätta. En utredning med syftet att utreda hur stadens uppvärmning kan ställas om till förnyelsebart ska göras, det är inte hållbart att elda platsopor. Enskild debitering av varmvatten bör vara standard i de kommunala bostadsbolagens nybyggda bostäder i syfte att minska vatten- och energikonsumtionen.

Säkerställ giftfria och rena miljöer

Göteborg ska fortsätta arbetet för att säkerställa giftfria förskolor och andra verksamhetslokaler. I dag finns det kemikalier och gifter i både gamla och nya föremål med bland annat hormonstörande effekter. Det behövs medvetenhet och strategi vid såväl upphandling av nya material, nybyggnation som utveckling av befintliga verksamhetslokaler, särskilt då staden är en stor aktör. Den inventering som gjorts behöver följas upp genom indikatorer. En översyn av upphandlingar ur miljö- och klimatperspektiv ska göras och förutsättningar ska skapas för innovationsupphandlingar på området.

Havsmiljön måste skyddas och kunskapen om tillståndet i havet och längs kusten ska öka. Staden ska i samverkan med andra myndigheter och kommuner säkra dricksvattentillgången samt utreda hur staden kan säkra att vattenburen smitta inte förorenar vårt dricksvatten vid en framtida klimatförändring. I samverkan med andra aktörer behöver staden också arbeta för att hålla våra

stränder och hav rena från skräp. Det är viktigt att söka alternativ till plast på konstgräsplaner för att denna inte ska komma ut i naturen.

Tillgängliggör naturupplevelser och en hållbar stadsmiljö

Göteborgs Stad ska verka för att möjliggöra naturupplevelser, fritid och rekreation för människor samtidigt som den biologiska mångfalden och sammanhängande grönytor för djur- och växtarter värnas. Fler människor ska ha möjlighet att ta del av de blåa kvaliteterna som finns i Göteborg och dess närhet. Tillgängliggörandet av älven och förbättringar av vattenkvaliteten är därför viktiga. Möjligheterna för göteborgarna att röra sig och cykla längs älven från Göteborg hela vägen upp till Bohus ska utredas. Staden behöver också värna och tillgängliggöra platser som Kvillebäcken, Lärjeån och Säveån samt större grönområden.

Det finns ett stort engagemang hos medborgare som på ideell basis hanterar exempelvis lekplatser och badplatser. Dessa initiativ är viktiga att uppmuntra då de gynnar och tillgängliggör platser på kommunal mark som annars har litet värde. Därför behöver det finnas avtal som möjliggör ideellt engagemang på stadens mark. Staden ska utreda förutsättningarna för de som brukar kommunal produktiv jordbruksmark att förvärva den vid intresse.

När staden är tätbebyggd underlättas hållbarhet samt ett smidigt vardagsliv. Det är viktigt att skapa kvalitativa grönområden som exempelvis pocketparker mellan husen och värna de större grönområden som finns. Göteborg ska vara en bra och hälsosam stad att leva i och luften måste vara av god kvalitet. Luftföroreningar ökar risken för hjärt-kärlsjukdomar. Mycket av detta påverkas av trafiken och hanteras i stadsutvecklingen. Ett skifte mot ökad elektrifiering av fordon och kollektivtrafiken behöver ske. Staden ska vara en aktiv part som med stöd av forskning och utveckling förbättrar luftkvaliteten.

Förbättra avloppssystemet

En tredjedel av allt orenat avloppsvatten som årligen släpps ut i Sverige kommer från Göteborg. Avloppssystemet klarar i dag inte av höga flöden av dagvatten som leds ned i avloppet. Det gör att avloppsvatten svämmar över ut i älven samt att gifter och tungmetaller förs till avloppsslammet. Mängden dagvatten i avloppssystemet ska därför minska. En utredning tillsätts för att bedöma vilka insatser som krävs och kostnaderna för dessa.

Förbättringar av dagvattenhanteringen är också centralt för att förhindra tillförseln av skräp och mikroplaster i havet, då dessa skadar det marina livet. Staden behöver utveckla gröna lösningar för att omhänderta dagvattenavrinning så att Göta älvs vattenkvalitet bättre kan säkras.

Göteborgs Stad ligger långt fram när det gäller att studera risker för översvämningar, saltvattenpåträngningar och följder av ökade vattenflöden. Detta arbete ska fortsatt vara prioriterat genom att en ny funktion införs för klimat-anpassningsarbetet. Det gäller även beredskap för torka.

Förbättra återvinning och återanvändande

Det ska bli enklare för göteborgarna att agera cirkulärt genom att möjliggöra för återanvändning av produkter man själv inte längre använder. Det handlar även om att återvinna sådant som kan förädlas på nytt samt att slänga sopor och avfall på rätt ställe. Arbetet med att skapa en ny kretsloppspark i södra Göteborg som komplement till den kretsloppspark som i dag finns i Alelyckan ska intensifieras. Kretslopp- och vattennämnden bör också utreda förutsättningarna för att inrätta fler besökstillfällen till återvinningscentralerna, där administrationen av besökstillfällena bör övervägas i relation till en fri disponering av besök.

Den fastighetsnära insamlingen och möjligheterna att samla in mer bioavfall ska öka. Här kan en differentiering av avfallstaxan för ökad fastighetsnära insamling bidra till det. Här behöver Göteborg öka ambitionerna, inte minst inom den egna verksamheten som skola och äldreomsorg. Hela kedjan för att minska matsvinnet behöver ses över. De lokala återvinningsstationerna måste göras mer lättillgängliga, både logistiskt och underhållsmässigt. Ett utökat hämtningsintervall på återvinningsstationerna behövs för att de ska vara snygga och trygga.

En modernisering behöver ske så att det finns ändamålsenliga papperskorgar och ökad möjlighet till sortering i det offentliga rummet. Här ligger Göteborg efter. Ett första steg blir den övergripande strategi för återvinning i stadens parker som kommunfullmäktige fattat beslut om.

Göteborg har omfattande problem med råttor och frågan behöver få ett större fokus samt ökad samordning mellan kommun, fastighetsägare och restauranger. Elektroniska fällor och andra metoder behöver användas på fler ställen.

Därutöver behövs bättre soptunnor och ett förstärkt renhållningsarbete i miljöer där råttor finns.

Göteborg ska vara en ren och snygg stad

Nedskräpningen i Göteborg är ett stort problem och antalet skräp per kvadratmeter är högt. En ren stad är helt avgörande för stadens attraktivitet och trygghet. Kvaliteten på renhållningen i stadsmiljön måste bli bättre och därför avsätts resurser för att utöka städningen i alla stadsdelar tillsammans med insatser för att minska nedskräpning, varav en av åtgärderna är att återinföra städning natttid. En försöksverksamhet med städvärdar i ett antal stadsdelar ska prövas tillsammans med feriearbete för ungdomar. För att motverka nedskräpning ska staden fortsätta att kartlägga skräpet.

Klotterсанeringen är ett viktigt instrument för att miljön ska upplevas som trygg i Göteborg. En ”24-timmarsgaranti” mot klotter ska införas. Saneringen ska öka och resurser avsätts för ändamålet.

Uppdrag

- Kommunstyrelsen och Miljö- och klimatnämnden ges i uppdrag att justera och uppdatera stadens miljöprogram.
- Kommunstyrelsen ges i uppdrag att utreda ett lämpligt miljöledningssystem för stadens verksamheter.
- Park- och naturnämnden ges i uppdrag att uppdatera Göteborgs Stads återvinningspolicy för papperskorgar.
- Miljö- och klimatnämnden ges i uppdrag att utreda behov och kostnad av ett utökat hämtningsintervall vid återvinningsstationer.
- Kretslopp- och vattennämnden ges i uppdrag att ta fram en utredning för att bedöma vilka insatser som krävs för att minska dagvatten i avloppssystemet och kostnaderna för dessa.
- Kommunstyrelsen ges i uppdrag att i samverkan med berörda aktörer utreda hur stadens uppvärmning kan ställas om till förnyelsebart.

Göteborg ska vara en attraktiv arbetsgivare

Göteborgs Stad ska vara en attraktiv arbetsplats och arbetsgivare som erbjuder en god arbetsmiljö och utmanar och stimulerar genom hela arbetslivet. Ett tydligt, tillåtande och tryggt ledarskap ger hållbara förutsättningar som skapar mervärde för göteborgarna. Stadens arbetsplatser ska genomsyras av tydliga demokratiska värderingar.

Attraktiv arbetsplats

När Göteborg Stad är en attraktiv och välfungerande arbetsplats skapar det också till nytta för göteborgarna. Det kräver en organisation med en tillåtande kultur som uppmuntrar förnyelse, förmedlar framtidstro och ger personalen frihet att vara sitt bästa jag på jobbet.

Som arbetsgivare ska staden vara en attraktiv arbetsplats med god arbetsmiljö, karriärmöjligheter, möjligheter till kompetensutveckling och fortbildning. Det kräver ett lyhört ledarskap som ser och uppmuntrar medarbetarna i vardagen. Personalpolitiken ska därför ge långsiktigt hållbara förutsättningar i frågor om organisation, bemanning och fördelning av arbetsuppgifter.

På en del arbetsplatser saknas det i dag befattningsbeskrivningar. För att tydliggöra roller och ansvar behöver detta finnas på alla stadens arbetsplatser.

Stadens främsta utmaningar handlar om att kunna möta ett allt större rekryteringsbehov, säkra kompetensförsörjningen i flera olika sektorer, minska sjukskrivningarna och förbättra hälsan bland stadens medarbetare. Fungerande arbetsplatser, ett gott ledarskap och tidiga insatser är nycklar som gör det möjligt att hantera utmaningarna.

Stadens ledarskap ska uppmuntra öppenhet och transparens, utveckling och kontinuerliga förbättringar.

Arbete med värdegrundsdiskussioner ska främjas. På det sättet kan också eventuella missförhållanden och oegentligheter förebyggas och motverkas.

Första linjens chefer behöver bättre förutsättningar, där ansvar matchar befogenheter. För att stadens chefer ska kunna fokusera på medarbetarnas och

verksamhetens utveckling behöver det finnas ett anpassat administrativt stöd och smarta digitala lösningar.

Konkurrenskraftig arbetsgivare

Göteborgs Stad ska erbjuda arbetsplatser där människor trivs, vill arbeta och kan göra skillnad. Lönen ska återspegla utbildning, kompetens och ansvar. Det ska vara möjligt att kunna göra karriär inom staden under ett helt arbetsliv. Arbetet med att radera osakliga löneskillnader behöver fortsätta. Individuella prestationer ska uppmuntras och ge utslag vid lönerevision.

Ett led i att vara en konkurrenskraftig arbetsgivare är att ha löneförmåner som gör skillnad för medarbetaren. En grundnivå för vad som borde vara självklart och som arbetsgivaren ska tillhandahålla för stadens medarbetare ska införas. Kaffe, frukt och julbord utgör exempel på vad som kan ingå. Denna miniminivå ska inte kunna förhandlas bort. Erbjudandet om löneförmåner ska vara likvärdiga för nämnder och bolag. Modellen för förmånerna ska vara en för staden gemensam meny där både medarbetare och chefer gör sina val. Listan över förmåner att välja bland behöver ständigt ses över, förnyas och matchas för att svara mot aktuella behov. Förmånerna ska bidra till att attrahera och behålla chefer och medarbetare.

Stadens kompetensförsörjning behöver stärkas

Det måste skapas stabilitet och långsiktighet i verksamheterna. Centralt i detta arbete är att stärka upp kompetensförsörjningsprocessen, särskilt när allt fler verksamheter har svårt att rekrytera och behålla personal. Detta kräver ett aktivt och strukturerat arbete, från att attrahera, rekrytera och introducera till att ge medarbetare utvecklingsmöjligheter över tid. När medarbetare avslutar sin tjänst är det centralt att det sker på ett bra sätt och att erfarenheter tillvaratas.

Under det senaste året har staden haft en alltför hög personalomsättning. Det är inte hållbart att 24 procent av socialsekreterarna eller 20 procent av lärarna byter arbete under ett och samma år.

Göteborg har, som arbetsgivare, avtal med de fackliga organisationerna om en särskild anställningstrygghet som infördes i staden i samband med 90-talskrisen. Liknande avtal har funnits i andra kommuner och har avvecklats. Avtalet innebär i dag stora kostnader för staden, inte minst för omställning och avslut, vilket bidrar till problem i verksamheterna. I takt med att staden och omvärlden förändras kommer inte alla arbetsuppgifter finnas kvar, samtidigt som nya

tillkommer. Nuvarande avtal är förlegat och svarar inte upp mot en modern arbetsmarknad, utan skapar inlåsningseffekter med negativa konsekvenser för såväl välfärd som medarbetare. Avtalet avvecklas därför.

Nya jobb och fler karriärvägar

Som en av landets största arbetsgivare behöver staden ständigt tänka nytt och ta ett stort ansvar för att fler ska få ett första jobb. Kommunala arbetsplatser och tjänster ska kartläggas och matchas mot yrkesintroduktionsanställningar och andra arbetsmarknadspolitiska åtgärder.

Stadens medarbetare ska erbjudas kompetenshöjande insatser för att utvecklas i sitt yrke och på sin arbetsplats. Ett förslag som utvecklar såväl tjänster som verksamhet är att avsätta tid i tjänsten för undersköterskor för specialisering. För den enskilde blir det en möjlighet att utvecklas i tjänsten utifrån intresse och färdigheter, vilket bidrar till att kvaliteten i vården och omsorgen utvecklas.

Fler karriärvägar inom staden måste skapas. Medarbetare som vill utveckla sin yrkesroll och stärka sin kompetens för att bli ledare ska uppmuntras. Stadens Karriärcenter är en viktig resurs i detta arbete. Det är positivt att medarbetare vill pröva nya möjligheter inom staden. Tjänstledighet ska normalt ges till medarbetare som vill pröva annat arbete, i eller utanför stadens organisation, eller starta eget.

Nolltolerans mot trakasserier och diskriminering

Alla medarbetare har rätt till en god och trygg arbetsplats oavsett vem man är. Staden ska ha nolltolerans mot alla former av trakasserier, diskriminering och kränkande särbehandling.

Perspektiven mångfald och jämställdhet ska integreras i alla verksamheter i staden. Detta ska vara självklart i stadens arbete. Särskilda utbildningsinsatser ska ske inom ramen för ledarskapsutveckling för att chefer och ledare ska lära sig att känna igen, hantera och förebygga alla former av diskriminering.

God personalpolitik

Ett viktigt led i att strategiskt säkerställa den goda personalpolitiken handlar om processerna och stadens organisation. Personalutskottets möjligheter att styra, leda och utveckla personalpolitiken behöver stärkas. Utskottets mandat, befogenheter och resurser ska ses över.

Personalens möjligheter till delaktighet och initiativtagande ska öka genom att Göteborgs Stad ska premiera egna initiativ som leder till ett effektivare och förbättrat servicearbete. Staden behöver bli bättre på att sprida goda exempel och resultat som finns inom den egna organisationen.

Fler arbetsgivare bidrar till konkurrens om personalen vilket leder till individuella löner och bättre möjligheter att växa och utvecklas på jobbet. Staden ska uppmuntra och underlätta för sina anställda att starta eget.

Göteborgs Stad har tusentals olika arbetsplatser och det finns olika vägar att uppnå den goda arbetsplatsen. Ökad frihet för chefer och medarbetare ger resultat. Intraprenader ger de anställda bättre möjligheter att forma sin egen arbetsplats och utveckla verksamheten. Organisationsformen bidrar också till mer inflytande och ökat engagemang hos personalen samt till minskad sjukfrånvaro.

Digitaliseringen innebär en stor potential till höjd kvalitet, en mer rationell användning av personal och resurser, och mer tid till det mänskliga mötet. Ny teknik kan även möjliggöra och förenkla administrationen för personal vilket kan bidra till en bättre arbetsmiljö. Detta gäller även stadens verksamhetssystem som bättre ska kommunicera med varandra. Här behöver Göteborg flytta fram sina positioner.

I flera verksamheter är vikariesituationen problematisk och det förekommer exempelvis att förskolor tvingas stänga tidigare eller att lektioner ställs in. Det är viktigt att säkerställa att det finns vikarier som kan ersätta ordinarie personal. En översyn behöver genomföras av stadens vikariepooler.

Sjukfrånvaron behöver minska

Sjukfrånvaro är ett problem såväl för den enskilde som för verksamheten ekonomiskt och organisatoriskt. Ohälsotalen i staden är högre än i jämförbara städer. Den höga sjukfrånvaron måste minska. Genom täta uppföljningar av nyckeltal och statistik kan problematiken åtgärdas med tidiga insatser.

Personal ska erbjudas hälsosamtal och få rådgivning för att förbättra sin hälsa eller komma igång med livsstilsförändring i syfte att förebygga ohälsa bland medarbetarna.

Rutiner för sjukanmälan och sjukfrånvaro behöver utvecklas. Samtal ska genomföras med alla medarbetare med upprepad korttidsfrånvaro. Riktade

satsningar behöver genomföras för anställda med långvarigt behov av rehabilitering och mot enheter med hög sjukfrånvaro där lokala handlingsplaner ska tas fram.

De planer som finns för att förbättra arbetsmiljön inom förskolan och äldreomsorgen ska stå i fokus och genomföras. På motsvarande sätt måste kommissionsrapportens rekommendationer för att förbättra socialsekreterarnas arbetsmiljö fullt ut implementeras och resultatet följas upp.

Medarbetarenkäten är ett värdefullt redskap i arbetet med att förbättra arbetsmiljön. Svarsfrekvensen behöver öka och analysarbetet av resultaten stärkas. Därigenom får staden såväl lokalt som centralt förutsättningar att genomföra ett aktivt åtgärdsarbete i nämnder och bolag.

Uppdrag

- Kommunstyrelsen ges i uppdrag att säkerställa att likvärdiga personalförmåner erbjuds i hela staden under 2019 och att det finns en grundnivå som ska gälla alla medarbetare.
- Kommunstyrelsen ges i uppdrag att utreda hur avtalet om särskild anställningstrygghet kan avvecklas.
- Kommunstyrelsen ges i uppdrag att följa upp nämnders och bolags befattningsbeskrivningar.
- Stadsdelsnämnderna ges i uppdrag att undersöka intresset för att starta fler intraprenader inom välfärdsområdet.
- Kommunstyrelsen ges i uppdrag att följa upp att stadsdelarnas arbete med intraprenad är likställt och i enlighet med stadens reglemente.
- Kommunstyrelsen ges i uppdrag att se över Personalutskottets mandat, befogenheter och resurser.

Ekonomisk tillväxt utvecklar välfärden

Vår gemensamma välfärd är endast möjlig tack vare att människor arbetar och betalar skatt. När fler arbetar och betalar skatt blir det mer pengar i den gemensamma kassan som kan användas för att utveckla välfärden och investera i framtiden. Ekonomisk tillväxt möjliggör förbättringar för alla människor i samhället och är den långsiktigt bästa fördelningspolitiken. Skillnaderna i samhället minskar när fler arbetar och färre försörjer sig på sociala ersättningar. En högre ekonomisk tillväxt i Göteborg gör det möjligt att utveckla välfärden och skapa mervärde för alla.

Viktigast för den ekonomiska tillväxten är att företagsklimatet är gott och att arbetsmarknaden fungerar väl. Det är också viktigt att kommunen har en effektiv organisation där kärnuppgifterna är i fokus.

Ordning och reda i ekonomin

Den internationella ekonomin har under de senaste åren utvecklats positivt, vilket också påverkat den svenska ekonomin och Göteborg. Prognoser pekar på fallande BNP-utveckling under de kommande åren, från drygt 3 procent till knappt 2 procent 2021. Genom medvetna rödgröna politiska beslut i Göteborg har kostnaderna under flera år ökat mer än vad intäkterna långsiktigt kan finansiera. Ett strukturellt underskott har byggts upp, vilket nu riskerar att innebära ekonomiska bekymmer mot bakgrund av den fallande BNP-utvecklingen och ett ökat demografiskt tryck. Göteborgs Stad behöver en finanspolitik som kan möta de utmaningar som väntar med minskade skatteunderlag, växande grupper som behöver hjälp med omsorg, omfattande investeringar och en skriande bostadsbrist som drabbar allt fler.

Kommunens kortsiktiga finansiella mål ska vara en budget i balans och god budgetdisciplin. På lång sikt måste kommunen ha en buffert för att klara framtida osäkerheter och oförutsedda utgifter. För att säkra framtida investeringar krävs det överskott eller frigörande av kapital. Att uppnå balanskravet möjliggör för kommunen att stå rustad för framtida osäkerheter.

Göteborg behöver en tydlig och långsiktigt hållbar ekonomisk strategi där finansieringsgraden överstiger kostnadsutvecklingen, så att det inte uppstår ekonomiska underskott och att god ekonomisk hushållning nås. I ett längre perspektiv behöver även ränteriskerna värderas. Stadens, och därmed göteborgarnas, risker måste minimeras.

God ekonomisk utveckling måste bedömas över en lite längre tidshorisont än det enskilda budgetåret. Om skatteintäkterna faller ett enskilt år kan stadens resultatutjämningsreserv användas, under förutsättning att det aktuella årets skatteunderlagsutveckling understiger de tio föregående årens rullande genomsnittliga värde.

Staden ska ständigt se över sin organisation och pröva effektiviseringsformer i den egna verksamheten eller i form av sammanslagningar, delningar eller avyttringar av verksamheter. Välfärdens kärnuppgifter ska alltid prioriteras. Digitalisering och ny teknik öppnar stora möjligheter som staden ska nyttja där det är möjligt.

Staden ska nyttja de resurser och kompetenser som finns i den egna organisationen. Efterfrågade kompetenser ska sökas internt innan externa konsulter och tjänster köps in.

Konkurrens ger högre kvalitet

Kommunen är inte självklart bästa huvudman för service. Andra aktörer kan utföra den offentligt finansierade servicen lika bra eller bättre än vad kommunen kan. Det är kvaliteten gentemot medborgaren som är det intressanta, inte den som utför tjänsten. Verksamhet ska alltid genomföras på ett så kostnadseffektivt sätt som möjligt. Staden bör i större utsträckning underlätta för och pröva fler alternativa driftsformer. Nämnder och bolag behöver bli bättre på att leva upp till stadens ramavtal, iakttä avtalstrohet och samarbeta sinsemellan kring detta.

Skattesats och taxor

För att finansiera den kommunala verksamheten tar Göteborgs Stad ut kommunalskatt samt taxor och avgifter från invånare och företag. I jämförelse med andra stora kommuner har Göteborg ett relativt högt skatteuttag från invånarna. Göteborgs kommunalskatt bör inte höjas, snarare tvärtom.

Skattesatsen lämnas oförändrad på 21:12 per skattekrona.

Internräntan fastställs till 1,5 procent.

När det gäller taxor och avgifter finns det stora variationer mellan landets kommuner. Därför ska Kommunstyrelsen ansvara för en total genomlysning av stadens taxor och avgifter, inklusive fakturerad tidsåtgång. I arbetet ska jämförelser med andra likvärdiga kommuner genomföras. Staden ska inte ta ut högre taxor och avgifter än vad som krävs för att finansiera avsedd verksamhet.

Taxeutvecklingen inom vatten, avlopp och avfall ska följa behoven men åtgärder ska vidtas för att dämpa effekterna för den enskilde. För 2019 får taxorna för avfallsverksamheten höjas med maximalt 6 procent och taxan för VA-verksamhetens brukningsavgift får preliminärt höjas med maximalt 0 procent. Beslut ska för detta budgetår tas i särskild ordning. Taxefinansierade verksamheter ska förändra och effektivisera sin verksamhet i linje med den allmänt fastlagda förändringsfaktorn.

Starkare central ekonomistyrning

Det är nödvändigt att stärka stadens ekonomistyrning. Stadens nämnder och bolag har ett ansvar att hålla följsamhet mot fullmäktiges budget och anslagen ram. Uppföljning och kontroll över verksamheterna, kvalitet och omfattning, ligger hos nämnderna. Nämndernas möjligheter att nyttja eget kapital ska kunna ske efter särskild prövning av Kommunstyrelsen.

Det behövs ett förändringstryck i alla verksamheter, så även kommunal. Den allmänna förändringsfaktorn i kommunbidragen för 2019 fastställs till 0,5 procent för anslag riktade till förskola, skola och utbildning samt till stadsdelsnämnderna. För facknämnder är faktorn 1,5 procent.

De kommunala bolagen ingår i koncernen Göteborgs Stadshus AB. Det är rimligt att fullmäktige årligen fastställer ett tak för kostnader som koncernbolaget har möjlighet att ta ut för koncernledningskostnader samt koncernbidrag. Taket fastställs till 27 miljoner kronor för 2019.

Kostnadseffektiva investeringar och löpande underhåll

Budget 2019 innebär den sista uppdateringen av planperioden 2016–2019. Sammantaget har nämnderna inte i närheten nått upp till planerade volymer för varken 2016, 2017 eller 2018. Under pågående planperiod har det gjorts relativt stora justeringar av nämndernas investeringsramar, från 23,5 miljarder ner till 17,2 miljarder. Det finns flera orsaker till detta, främst resursbrist såväl internt som externt i staden. Därför har planerade investeringsnivåer och väsentliga delar av ökningen skjutits framåt i tiden.

Stadens står inför omfattande investeringar och en hög grad av egenfinansiering behövs för att inte öka kommunens skuldsättning. Investeringar ska vara kostnadseffektiva och vara möjliga att genomföra.

Ett kontinuerligt underhåll är en förutsättning för att bibehålla värdet och funktionaliteten i stadens lokalbestånd. Företrädesvis ska det löpande underhållet täckas av hyresintäkter och tilldelade ramar till nämnder och bolag.

Strategisk planering

Lokalsekretariatet har en viktig roll när staden växer och nya lokaler ska planeras och byggas. Kommunstyrelsen har en strategisk roll för stadens utveckling. Ansvar för stadens övergripande planering med lokalförsojningsplanen behöver ökad styrning och ledning.

Hållbar utdelning ur de kommunala bolagen

Stadens kommunala bolag ingår i koncernen Göteborgs Stadshus AB. Ägarens krav på utdelning tas huvudsakligen ut i form av obeskattade koncernbidrag. Vid utdelning ska hänsyn tas till koncernens och kommunens långsiktiga finansiella mål och åtaganden.

Vissa bolag i koncernen erlägger koncernbidrag till moderbolaget, som i sin tur tillskjuter bidrag till mottagande bolag.

Budgeterad utdelning från Göteborgs Stadshus AB uppgår till 540 miljoner kronor. Utdelning bör användas för amorteringar, investeringar, reinvesteringar eller satsningar av engångskaraktär.

Utvecklad investeringsstyrning och finansierade investeringar

Inför kommande planperiod behövs en utvecklad investeringsstyrning. Det är viktigt att investerande nämnder och bolag analyserar och redovisar eventuella förskjutningar i projekt för att hitta en mer realistisk nivå för stadens investeringsvolym under de kommande åren. I de underlag som finns för kommande planperiod väntas omfattande investeringar, vilket kommer att kräva tydliga prioriteringar. I den kommande planperioden ska en tydlig prioritering mot förskola, skola, omsorg, kollektivtrafik och infrastruktur göras. Även annan kommunal service som kulturlokaler, idrottsanläggningar med mera finns med i investeringsplanen.

Inför nästa investeringsperiod skapas, utöver den befintliga investeringsramen, utrymme för att bland annat bygga nya förskolor, skolor samt förbättra vägnätets belägningsunderhåll. Satsningarna förutsätter försäljning av fast egendom, huvudsakligen i form av jordbruksmark, tomträtter för såväl kommersiella

fastigheter som för en- och flerbostadshus, samt kommersiella fastigheter. Försäljning av tomträtter under planperioden kommer att påverka intäkterna från tomträttsavgälder.

Antalet kommunala bolag ska minska

Göteborgs Stad äger idag ett stort antal bolag. Ägandet innebär i slutändan ett risktagande för göteborgarna och flyttar fokus från kommunens välfärdsverksamheter. Vår grundinställning är att kommunen ska undvika att agera på konkurrensutsatta marknader om inte särskilda skäl finns.

Under mandatperioden ska antalet kommunala bolag minska, antingen genom omvandling till förvaltning, avveckling eller försäljning. Flera av de kommunala bolagen agerar i dag på marknaden. Det gäller bland annat Kommunleasing AB, GS Buss och Göteborg Energi. Staden har också via bolag ett omfattande mark- och fastighetsbestånd som inte är av kommunalt strategiskt intresse att äga. De resurser som frigörs ska investeras i stadens framtid i form av nya förskolor, skolor, äldreboenden, kollektivtrafik- och infrastruktursatsningar.

Löne- och priskompensation för 2019

Nämndernas ramar för 2019 kompenseras för en allmän löneutveckling om 2,55 procent. Priskompensationen för lokalkostnader fastställs till 2,5 procent och i övrigt till 1,65 procent.

Härutöver kompenseras nämnderna för särskilda lönekostnader. Till välfärdsverksamheter förhöjs lönekompensationen med 0,3 procent till totalt 2,85 procent. En förhöjd kompensation om 0,75 procent utgår till de verksamheter som är inriktade mot skolbarnomsorg, förskola och skola till totalt 3,15 procent.

För de verksamheter som staden bedriver tillsammans med Västra Götalandsregionen fastställs indexuppräkningsindexet till 2 procent.

Transparens och öppenhet i ledarskapet

En gedigen revision, en fungerande intern styrning, uppföljning och kontroll är helt avgörande för att skapa öppenhet och transparens i kommunen. Staden ska genomsyras av en kultur av att vilja göra rätt där varje anställd känner stolthet både över sin arbetsinsats och arbetsplats. Detta kräver en ständigt levande värderingsdiskussion och ett tydligt ledarskap där ledorden är transparens och öppenhet.

Lokaler ska användas, hyras ut eller säljas

Göteborgs Stads lokalanvändning ska ses över i syfte att skapa incitament för att nyttja verksamhetslokalerna på ett mer ändamålsenligt och ekonomiskt sätt. Berörda nämnder och bolag ska verka för att effektivisera användningen av stadens lokaler. Friställda lokaler ska skyndsamt få en ny användning, hyras ut eller säljas. Nuvarande regelverk för avställning av lokaler ska ses över. En modell skulle kunna vara att öka kompensationen och korta tiden under vilken kompensationen utgår.

Uppdrag

- Kommunstyrelsen ges i uppdrag att ta fram ett nytt regelverk för användandet av eget kapital i nämnder.
- Kommunstyrelsen ges i uppdrag att genomföra en översyn av stadens investeringsstyrning.
- Göteborgs Stadshus AB ges i uppdrag att förbereda försäljning av hela, eller delar av bolag samt mark- och fastighetsinnehav inom koncernen.
- Fastighetsnämnden ges i uppdrag att genomföra försäljning av kommunalt mark- och fastighetsinnehav samt tomträtter.
- Kommunstyrelsen ges i uppdrag att se över regelverket för avställning av kommunala lokaler.

Stärkt styrning och ledning genom förbättrad uppföljning

Den politiska styrningen och ledningen i Göteborgs Stad behöver förändras, förbättras och moderniseras. Ett stort antal av de långsiktiga mål staden har i dag är inte genomförbara och det finns många mål som inte är relevanta för en stor del av stadens verksamhet. Det tar stor kraft och fokus från det kommunala uppdraget och skapar omfattande onödig byråkratisk rapportering till liten nytta eller förändring.

Konkreta och tydliga mål som följs upp

Ett nytt uppföljningssystem införs i Göteborgs Stad under 2019.

Kommunfullmäktige ska fastställa ett antal smarta övergripande mål, ett flertal indikatorer för att följa upp dessa mål samt delmål för planperioden.

Indikatorerna följs upp i kommunstyrelsens och kommunfullmäktiges uppföljningsrapporter. Övergripande mål följs upp i samband med årsrapporten. Bland målen och indikatorerna ska ett antal vara obligatoriska för stadens alla nämnder och styrelser, det gäller exempelvis mål och indikatorer rörande stadens medarbetare.

Därutöver kan nämnder och styrelser fastställa lokala indikatorer och delmål som är specifika för verksamheten, förutsatt att dessa ligger i linje med fullmäktiges budget. Dessa ska följas upp lokalt.

Nedanstående mål ska ses som en inriktning för kommunstyrelsens fortsatta arbete med mål, indikatorer och delmål. Det ska konkretiseras så långt det är möjligt genom indikatorer som möjliggör en uppföljning av dessa.

- Göteborg har en förskola och skola som skapar goda och jämlika uppväxtvillkor
- Göteborg är en företags- och tillväxtvänlig stad
- Göteborg är en stad där människor jobbar och försörjer sig själva
- Göteborg är en trygg, säker och ren stad
- Göteborg är en stad fri från diskriminering där mänskliga rättigheter är självklara

- Göteborg genomför tidiga sociala insatser som skapar likvärdiga livschanser för alla
- Göteborg är en tillgänglig stad för alla
- Göteborg har en värdig äldreomsorg med god kvalitet och valfrihet
- Göteborgarna erbjuds valfrihet och mångfald
- Alla göteborgare har tillgång till kultur
- Göteborg har ett rikt utbud av idrott och fritid som är tillgängligt för alla
- Göteborg är en stad med högt bostadsbyggande
- Göteborgs livsmiljö är hållbar
- Upphandlingar skapar mervärde för göteborgarna
- Göteborgs Stad är en attraktiv arbetsgivare med goda arbetsvillkor
- Göteborgs Stads budget är i balans

Uppdrag

- Kommunstyrelsen ges i uppdrag att ta fram ett nytt uppföljningssystem med mål, indikatorer samt delmål. Delmålen ska utgå från 2017 eller 2018 års aktuella läge.

Ekonomisk sammanställning

2019-2021, Mnr

	2019	2020	2021
RESULTATRÄKNING			
Verksamhetens intäkter	11 400	11 700	12 000
Verksamhetens kostnader	-42 655	-44 476	-46 235
Avskrivningar	- 1 500	-1 550	-1 600
Verksamhetens nettokostnader	-32 755	-34 326	-35 835
Skatteintäkter och kommunal-ekonomisk utjämning m m	32 405	33 375	34 295
Finansiellt netto, inkl utdelning	440	1 866	3 270
Årets resultat	90	915	1 730

BALANSRÄKNING			
TILLGÅNGAR			
Anläggningstillgångar	71 850	78 000	84 000
Omsättningstillgångar	16 000	16 300	16 600
Summa tillgångar	87 850	94 300	100 600
Eget kapital, avsättningar och skulder			
Eget kapital	23 500	24 415	26 145
varav årets resultat	90	915	1 730
varav resultatutjämningsreserv	1 869	1 869	1 869
Avsättningar	3 700	3 700	3 700
Långfristiga skulder	45 450	50 785	55 155
Kortfristiga skulder	15 200	15 400	15 600
Summa skulder	60 650	66 185	70 755
Summa eget kapital, avsättningar och skulder	87 850	94 300	100 600

Ekonomiska ramar, tkr

2019

Stadsdelsnämnder

Angered	1 590 500
Östra Göteborg	1 555 200
Örgryte-Härlanda	1 229 400
Centrum	1 046 600
Majorna-Linné	1 182 000
Askim-Frölunda-Högsbo	1 627 800
Västra Göteborg	1 186 000
Västra Hisingen	1 280 800
Lundby	1 003 500
Norra Hisingen	1 211 700
Summa SDN Befolkningsansvar	12 913 500
Resursnämndsuppgifter SDN	185 803

Nämnder med särskild inriktning

Byggnadsnämnden	143 100
Fastighetsnämnden	34 960
Förskolenämnden	4 297 500
Grundskolenämnden	7 803 700
Idrotts- och föreningsnämnden	437 660
Kommunledningen	353 037
Kulturnämnden	401 181
Lokalnämnden	-191 400
Miljö- och klimatnämnden	75 200
Nämnden för Arbetsmarknad och vuxenutbildning	670 400
Nämnden för Inköp och upphandling	2 300
Nämnden för Intraservice	19 400
Nämnden för Konsument och medborgarservice	55 900
Park- och naturnämnden	268 497
Social resursnämnd	678 469

Ekonomiska ramar, tkr

2019

Trafiknämnden	773 900
Utbildningsnämnden (Gymnasiet)	1 990 100
Valnämnden	13 400

Nämnder med taxefinansierad verksamhet

Kretslopp och vattennämnden	-
-----------------------------	---

Ekonomiska ramar för särskilda budgetposter

Arkivnämnden	21 600
Business Region Göteborg AB	28 800
Fastighetsnämnden; transfereringar	69 000
Göteborg & Co Träffpunkt AB	114 000
Social resursnämnd; studieförbunden	31 200
Räddningstjänstförbundet Storgöteborg	344 400
Överförmyndarnämnden; arvoden	22 000

Kommuncentrala poster

100 nya äldreboendeplatser	30 000
Förstärkt kvalitet och värdighet i äldreomsorg	48 000
Stärkt socialtjänst och arbete med socialsekreterarnas arbetssituation	30 000
Kostnader för assistansersättning	229 000
Bostäder för funktionsnedsatta	122 800
Enkelt avhjälpna hinder	25 000
Tillköp i kollektivtrafiken	161 300
Personal- och kompetensförsörjning	64 000
Revisorskollegiet	34 283
Beredskap nämndernas användning av eget kapital	50 000
Jubileumssatsning (BoStad 2021)	15 000
Jubileumsplan Göteborg 400 år	10 000
Göteborgs symfoniker	2 500
Göteborgs internationella miljöpris	1 500

Ekonomiska ramar för resursnämndsuppgifter, tkr

2019 SDN

Barn och unga

Mottagning för unga män	812	Centrum
Ungdomars fritid	4 555	Angered
Ungdomars fritid	4 455	Östra Göteborg
Ungdomars fritid	6 039	Majorna-Linné
Ungdomars fritid	5 247	Askim-Frölunda-Högsbo
Ungdomars fritid	5 544	Lundby

Vuxna och äldre inkl funktionshinder

Hospiceverksamhet	45 936	Askim-Frölunda-Högsbo
LSS; boende utanför Göteborg	16 335	Askim-Frölunda-Högsbo
Mobilt fältteam	1 584	Centrum
Planering och samordning	5 940	Örgryte-Härlanda
Äldreboendeplanering	7 227	Örgryte-Härlanda

Kultur och fritid

Bergums fritidslandsgård	703	Angered
Blå stället	13 000	Angered
El Sistema samordningsresurs	426	Angered
Frölunda kulturhus och bibliotek	35 000	Askim-Frölunda-Högsbo
Kulturhuset Kåken	13 300	Örgryte-Härlanda
Regionbibliotek och Världslitteraturhus	10 600	Östra Göteborg
Regionbiblioteket Hisingen	9 200	Lundby

Summa resursnämndsuppgifter   **185 803**

Investeringsplan 2016-2019

(indexuppräknade belopp till respektive års prisnivå)

	Mnkr
Idrotts- och föreningsnämnden	586
Fastighetsnämnden	1 096
Kretslopp och vattennämnden	1 931
Lokalnämnden	7 131
Park- och naturnämnden	356
Trafiknämnden	5 609
Kommunövergripande investeringsutrymme	350
<i>Varav välfärdsteknik</i>	<i>50</i>
Totalt investeringsutrymme	17 059

Investeringsplan exploateringsinvesteringar 2016-2019

(indexuppräknade belopp till respektive års prisnivå)

	Mnkr
<i>Lokala anläggningar på allmän plats, finansiering genom gatukostnadsersättning och markförsäljning</i>	
Fastighetsnämnden, inkomster	5 726
Fastighetsnämnden, utgifter	-4 551
Summa lokala anläggningar	1 175
<i>Övergripande anläggningar på allmän plats, finansiering Göteborgs stad</i>	
Kretslopp och vattennämnden, utgifter	-350
Park- och naturnämnden, utgifter	-143
Trafiknämnden, utgifter	-703
Summa övergripande anläggningar	-1 196
Totala inkomster	5 726
Totala utgifter	-5 747